

4

Kaivaukset Nousiaisten pitäjän Moison Myllymäessä heinäkuun
1-11 p:nä 1937.

Tutkimuksia Nousiaisten Moison Myllymäessä jatkettiin v:nä
1937 välittömästi edellisenä vuonna tutkitun alueen pohjoispuolella,
Tällä suunnalla tarkastettu alue käsitti noin 200 m. Toinen, suun-
nilleen 125 m² laaja ala, tutkittiin edellisinä vuosina paljastetun
kalmiso-osan itäpuolella, kummassakin kohdassa päästiin kalmistoalu-
een reunalle, joten Myllymäen kalmisto voidaan pitää ainakin tältä
kohdalta tutkittuna.

Mitä aikaisempien vuosien yhteydessä on mainittu Myllymäen kal-
miston maanlaadusta pitää paikkansa myös v:n 1937 kaivauksiin näh-
den. Lisäyksenä voidaan mainita, että maa yleiskartassa n:o 2 nä-
kyvän lohkon itäosassa muuttui äkkiä savimaiseksi ja kovaksi, mikä
osaltaan lienee vaikuttanut siihen, ettei hautauksia ole jatkettu
tähän suuntaan, vaan haudat loppuivat äkkiä kartan osoittamalla ta-
valla. Saman lohkon pohjoisreunassa niitä ei taasen esiintynyt maa-
perän kivirikkauden vuoksi. Kivet tällä suunnalla olivat joko suu-
ria siirtolohkareita tai esiinpistäviä kallionkielekkeitä. Ensiksi
tutkitussa kalmiston osassa jatkui myös kiveys samanlaisena kuin
edellisenä vuotena (Yleiskartta n:o 1), mutta ylemmäs mäen rinnettä,
s.o. pohjoista kohden pienenivät kivet samalla kuin löydöt väheni-
vät, ja sille alueelle tultaessa, jossa olettamamme temppele on,
oli kiveys selvästi luonnon muodostama ja käsitti pääasiassa nyrkin-
kokoisia kiviä. (Näitä kiviä ei ole piirretty enää kartalle.)
Polttokalmistosta ei ollut nyt tarkastamallamme kalmiston osalla
jällellä muuta kuin rippeitä. Se samoinkuin ruumishautauskin on päät-
tynyt suunnilleen tämän ja edellisen vuoden kaivausten rajalle.
Kolme ruumishautaa (I - III) tavattiin ruuduista 7-8, I:n-1. Mahdol-
lisesti oli myös kuoppa II - III:k-i ollut sellainen, vaikkei sii-
tä tavattu enää minkäänlaisia jätteitä. - Toisessa kaivauslohkossa

oli vain mutama suuri kivi, polttokalmiston kiveystä muistuttavasta pintakiveyksestä ei siinä ollut enää merkkiäkään. Sen sijaan oli ruumishautojen määrä tällä lohkolla kokonaista 17. Paikottain havaittiin myös runsaasti nokea ja hiiltä sisältäviä alueita (merkitty kartalle lyhyin viivoin). Niiden tarkoitusta en voinut selvittää. Palaneita luita ne eivät sisältäneet. Nokea ja hiiltä oli myös usein ruumishautoissa. Hautojen suunta oli suurin piirtein länsi-itä, siis sama kuin edellisinä vuosina. Vähäiset poikkeukset johtunevat ilmeisesti maaperästä.

Hautaustapa on siis ollut kristillinen. Pää on aina länsipuolella. Itse luurangosta oli säilynyt joko pää tai pää ja osittain raajoja. Joukossa oli myös täysin tyhjiä hautoja. Esineitä oli vain nimeksi, johtuen nähtävästi siitä, että nyt päivänvaloon tulleet haudat olivat kaikki myöhäisiä. (Katso esineistä tarkemmin esineluetteloista, jossa aina on viittaus mistä haudasta esine on löydetty). Edellisiin vuosiin nähden ei näistä haudoista ilmennyt mitään uutta.

Mielnkiintoisin kiinteä muinaisjäännös Myllymäen kalmistosta on epäilemättä sen pohjoisreunasta esiin tullut kuopparyhmä. Kuopat olivat noin 11,5 x 12 m laajuisella hiukan etelään viettävällä alalla ja ne erottuivat matalina kuoppina jo ennen kaivauksia (ks. Myllymäestä piirrettyä yleiskarttaa), paitsi kuoppaa XII:d, joka keksittiin vasta kaivausten yhteydessä. Paalunreiät olivat yhtä lukuunottamatta (IV:e) säännöllisissä riveissä (ks. erikoiskarttaa). Ruutujen I - II:d-f vaiheilla oli myös kuoppa, johon ei kiinnitetty silloin vielä enemmän huomiota, koska se oli tyhjä ja ei toisia kuoppia silloin vielä huomattu. Paalun ympärille oli ladottu säännöllisesti kiviä, jotka olivat jääneet vielä sen jälkeen paikalleen, kun paalu jo oli mädäntynyt. Reikien muoto selviää oheisista piirroksista. Luoteiskulmauksessa oli korkea kivi, joka mahdollisesti on myös kuulunut rakennelmaan. Kuten jo edellä huomautettiin peitti maanpintaa tällä kohdalla tiheä luontainen kiveys, minkäänlaista merkkiä ei ollut siitä, että kivet olisi asetettu. Maa kivien alla oli aivan koskematon, siis keltaisen-

ruskeata kovaa, raakaa hiekkaa. Ja niinkuin jo huomautettiin puuttuivat kaikki merkit niinhyvin poltto- kuin ruumishautauksesta. Samaten ei näkynyt merkkejä siitä, että paikalla ollut rakennus olisi palanut.

Mikä tämä rakennus on ollut? Jos ensiksi tarkastamme sen asemaa, niin huomaamme, että se on aivan kalmiston reunassa sen pohjoispuolella ja että sen alueelle ei enää ole haudattu. Rakennuksen pohjoispuolella kohoaa n. metrin korkuinen kallionseinämä, muihin ilmansuuntiin on ollut viettäviä rinnettä. Paikka on siis ollut kalmistoon nähden hallitseva. Rakennus on mielestäni kuulunut kalmistoon. Sitä todistaa ennen kaikkea se, että hauta-alue rajoittui siihen, eikä jatkunut sen alle, vaikka maanlaatu ilmeisesti on siinä sama kuin muualla kalmistossa. Tuulimyllyn paikaksi - jollaiseen rakennukseen paalujen väitetään myös kuuluneen - olisi kohta viereisen kallion vuoksi ollut vallan liian hankala. Sitäpaitsi pohjois- ja osittain länsituulikin eivät olisi siihen sopineet, kun taasen ylempänä mäen laella on ollut runsaasti tilaa tuulimyllyille ja sinne on ollut lounaan puolelta myös helpompi pääsy kuin kalmiston paikalle etelän ja kaakon puolelta. Lisäksi on muistettava, että vanha tie on kulkenut Myllymäen pohjoispuolelta, mistä käsin luonnollisesti on pyritty nousemaan mäelle. Myöskään ei tunneta niin suurta tuulimyllyä, kuin paalujen rajoittama ala käsittää. Siis kaikki edellä esitetyt seikat puhuvat tuulimyllyä vastaan. Vastineita tällaiselle rakennukselle en tunne muualta.

Helmer Salus

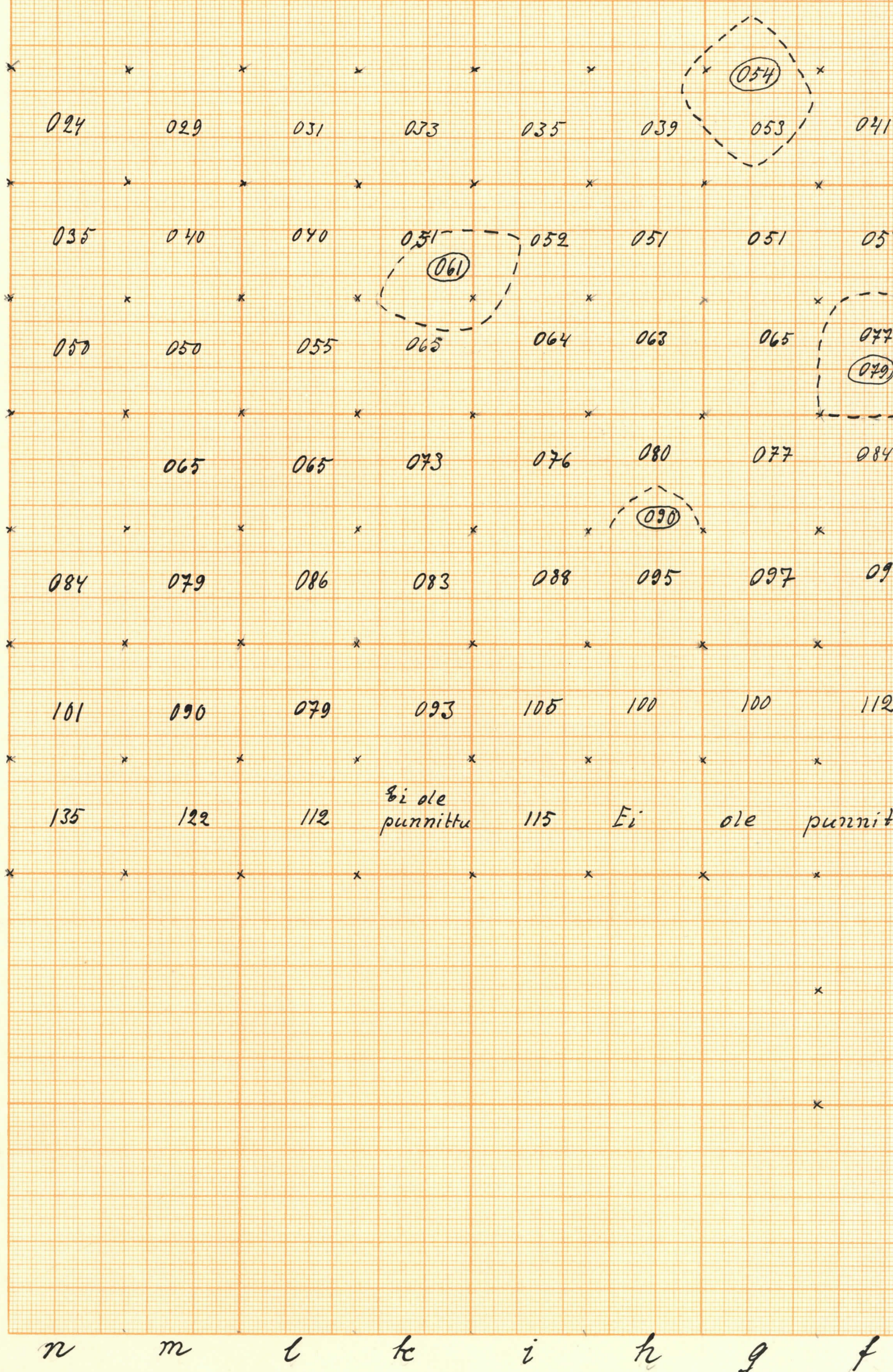
Lütken 2 :

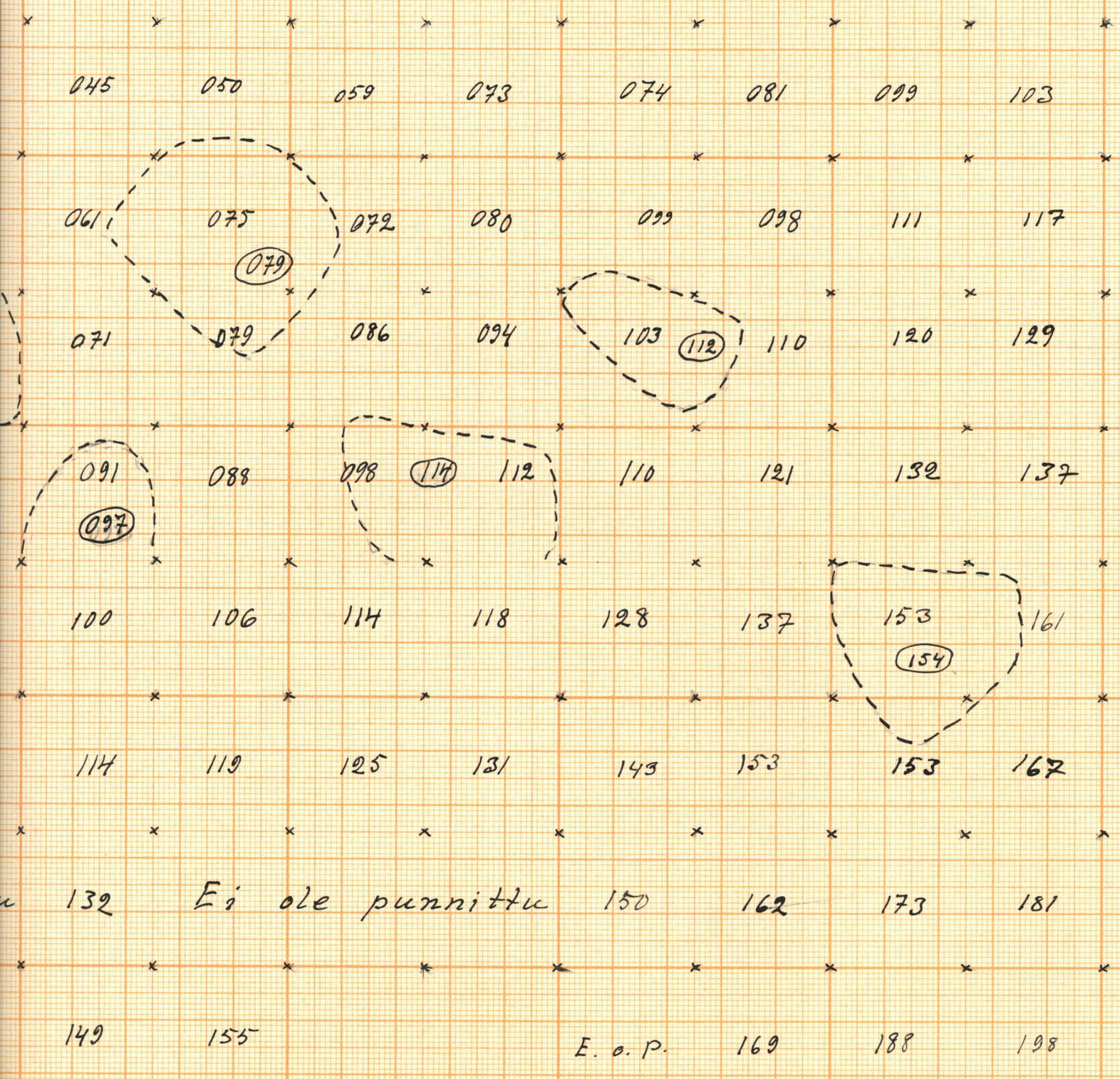
49 karttaa,

3 valokuvaa ja

sinest n:o 10671: 1-39.

VII
VI
V
IV
III
II
I
8
7
6

Nousiainen, Moisio, Myllymäki
 H. Salmon kaivaus 1937
 Punnituskartta N:1

e d c b a a, b, c,

x x x x x x x
12 331 345 358 382

x x x x x x x
11 342 357 370 380

x x x x x x x x x x x x x
10 368 390 408 429 442 472 487 504 524

x x x x x x x x x x x x x
9 386 400 416 438 463 488 503 520 532

x x x x x x x x x x x x x
8 382 415 440 458 480 492 518 534 546 568

x x x x x x x x x x x x x
7 407 429 449 460 481 513 526 547 564

x x x x x x x x x x x x x
6 419 431 469 493 511 527 542 564 581 599

x x x x x x x x x x x x x
5 432 456 486 506 526 542 561 575 591 601

4		454	480	501	528	539	558	582	595	596	621
3		470	486	511	528	546	580	606	601	611	634
2		479	497	527	Tästä ei otettu punnituskua, koska alue oli avattu koekuoppana		597	595	614	620	656
1		479	503	541	569	592	590	596	615	643	678
-1		491	520	558	590	598	647	625	654	676	686
-2		512	538	568	592	623	629	641	657	688	
-3		522	552	580	596	617					
-4		513	566	589	614	634					
	-a	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k

Nousiainen, Moisio, M.
H. Salmon kaivaukset
Punnituskartta

XII

XI

X

IX

VIII

VII

VI

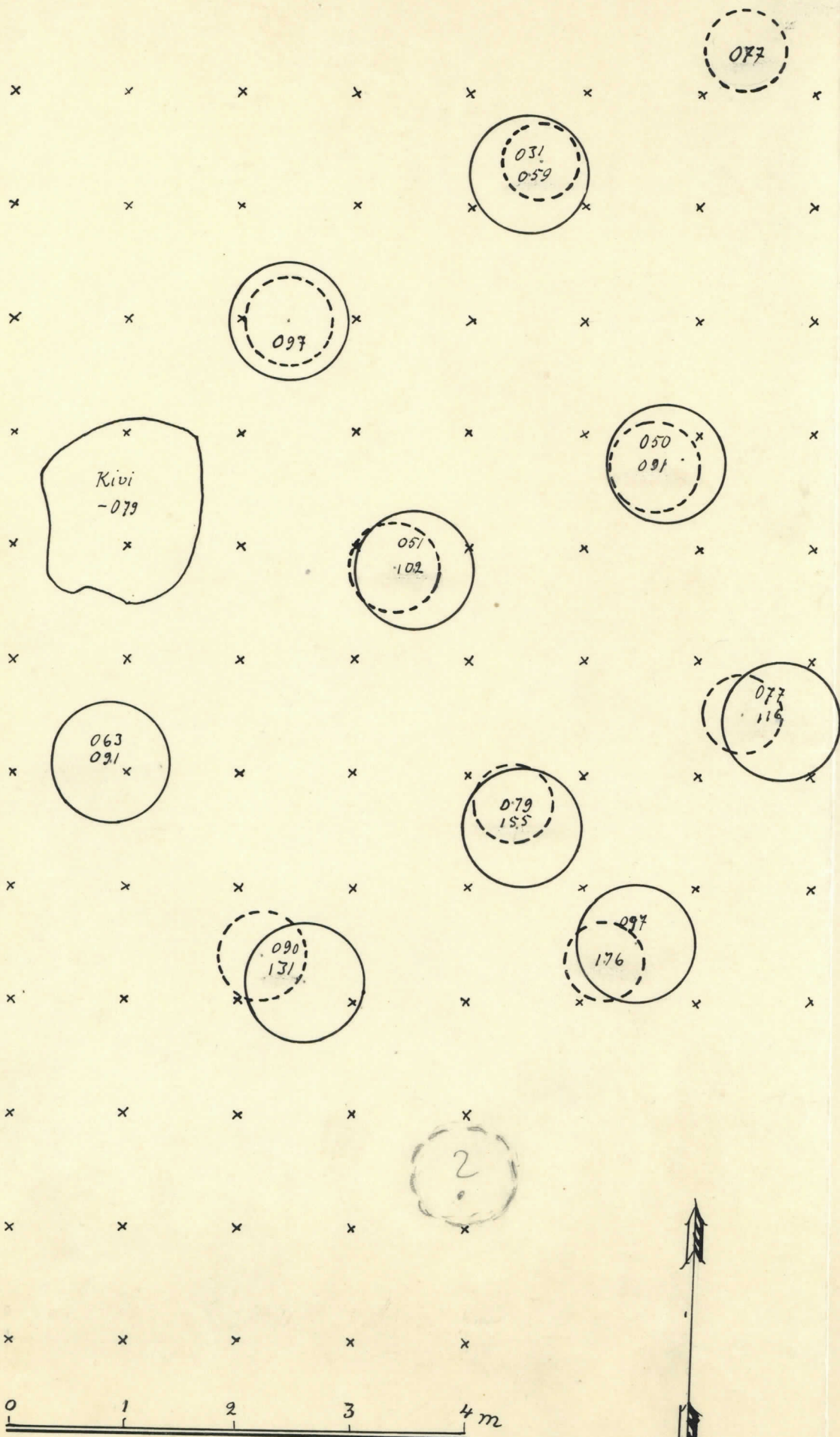
V

IV

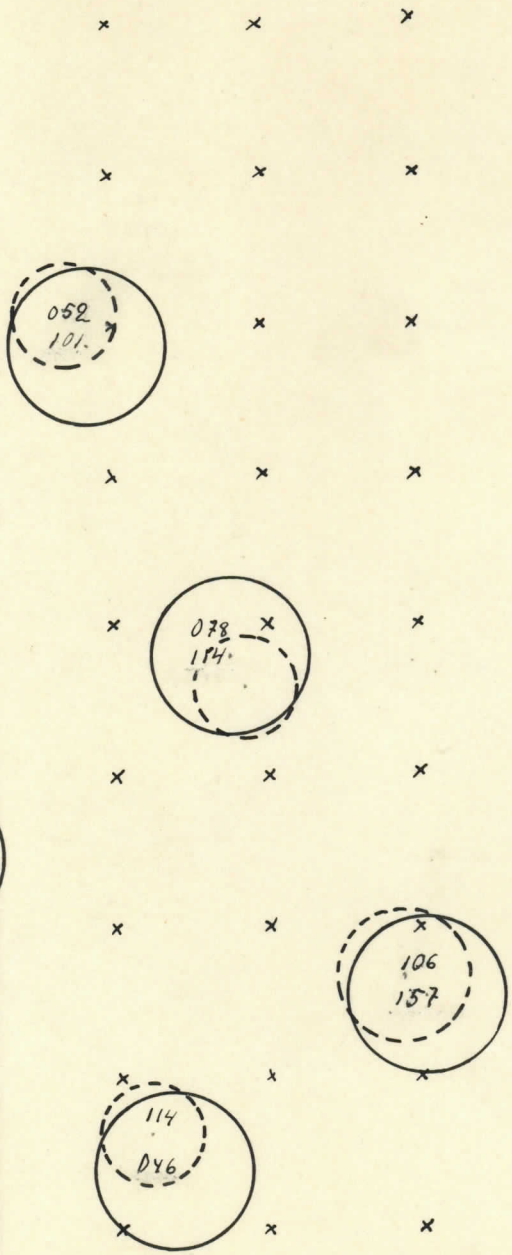
III

II

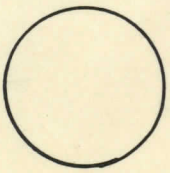
I

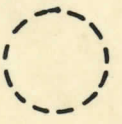
k i h g f e d

Nousiainen, Moisio, Myllymäki,
 „Temppelin” paalunreijät (kuoppimaassa)
 3. VII.-37. C. O. N.

Alkuperäinen kuoppa maanpinnassa.

Kaivettu kuoppa.

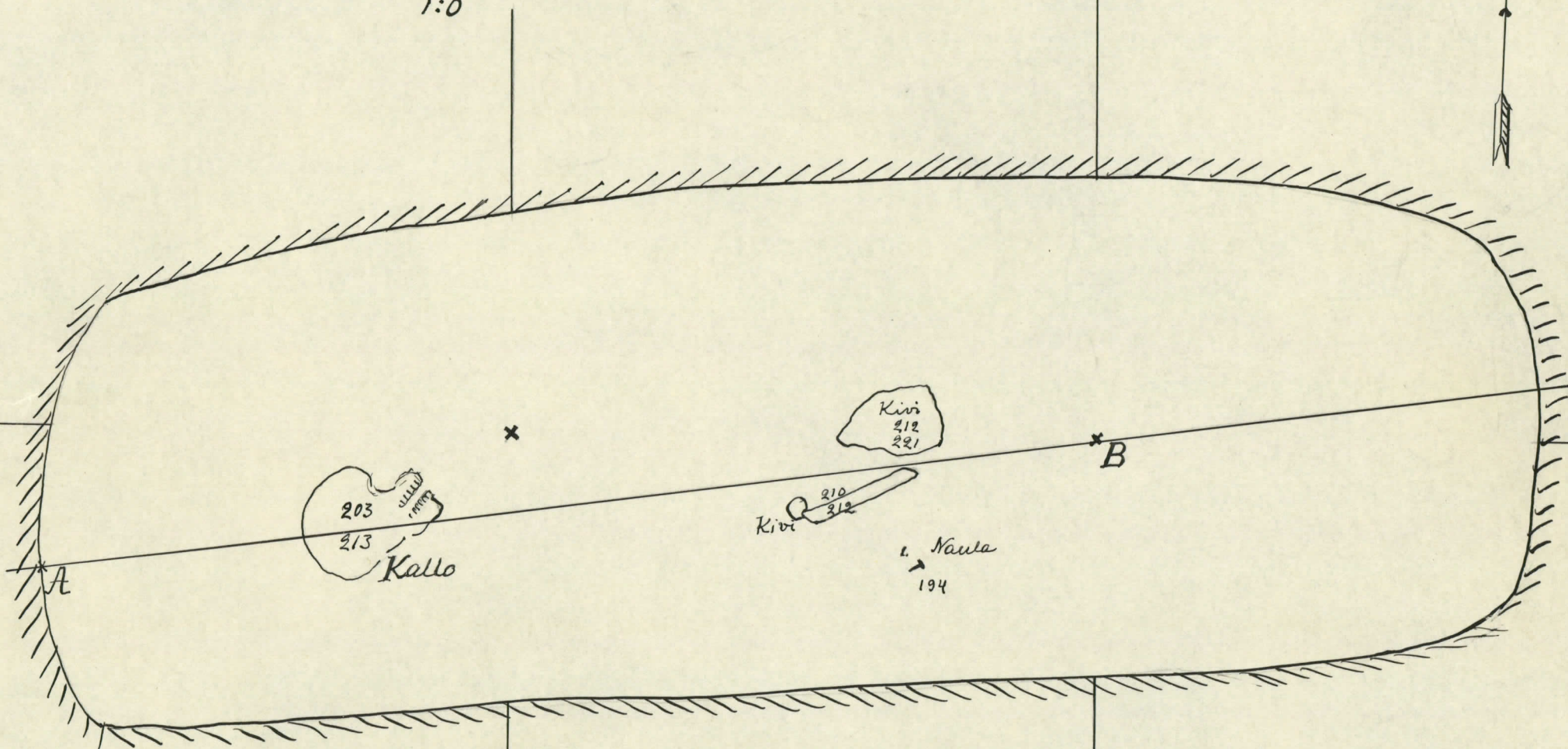
c b a

Samaa vuoja onzoter! (Aita)

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta I.

1. VII. 37. C.O.N.

1:0

8

7

n

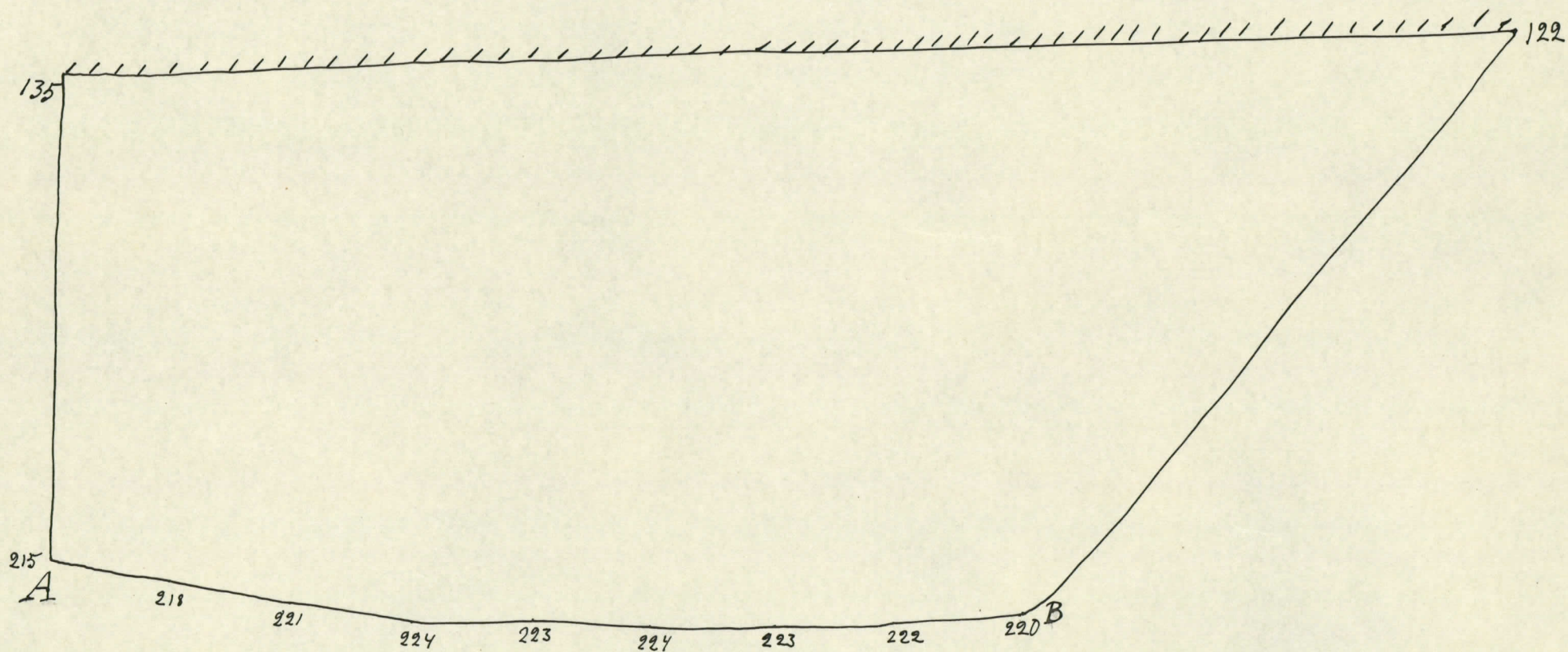
m

l

Nousiainen. Moisio, Myllymäki, Läpileikkaus, Hauta I.

1.VII.37. C.O.N.

1:10

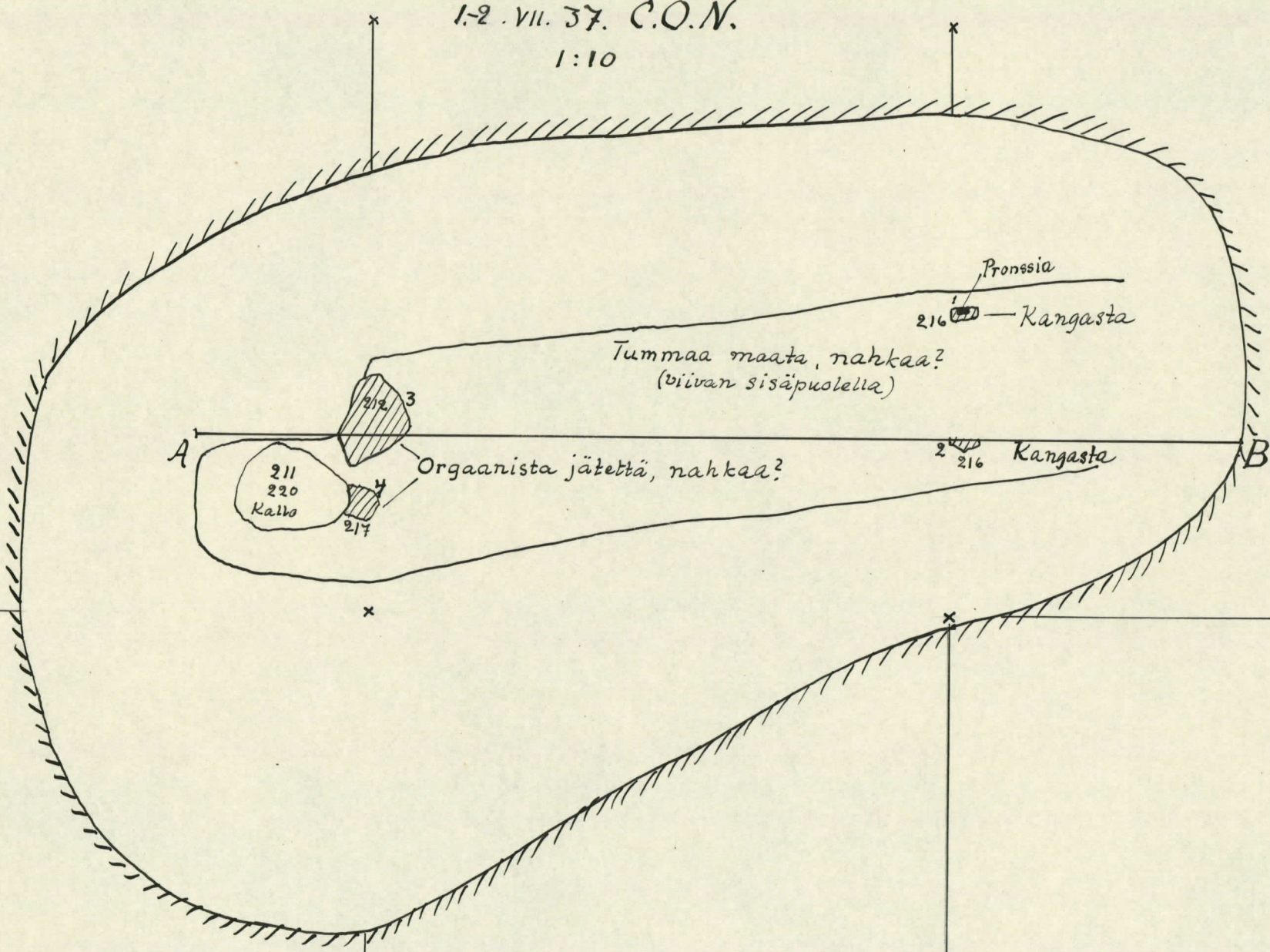
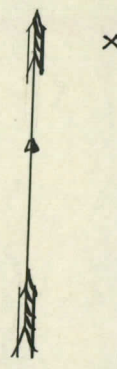
II

Nousiainen, Moisiö, Myllymäki, Hauta II.

1-2 . VII. 37. C.O.N.

1:10

I

A

B

211
220
Kalvo

212 3

217

Orgaanista jätettä, nahkaa?

216

Kangasta

216

Kangasta

Tummaa maata, nahkaa?
(viivan sisäpuolella)

Pronssia

8

n

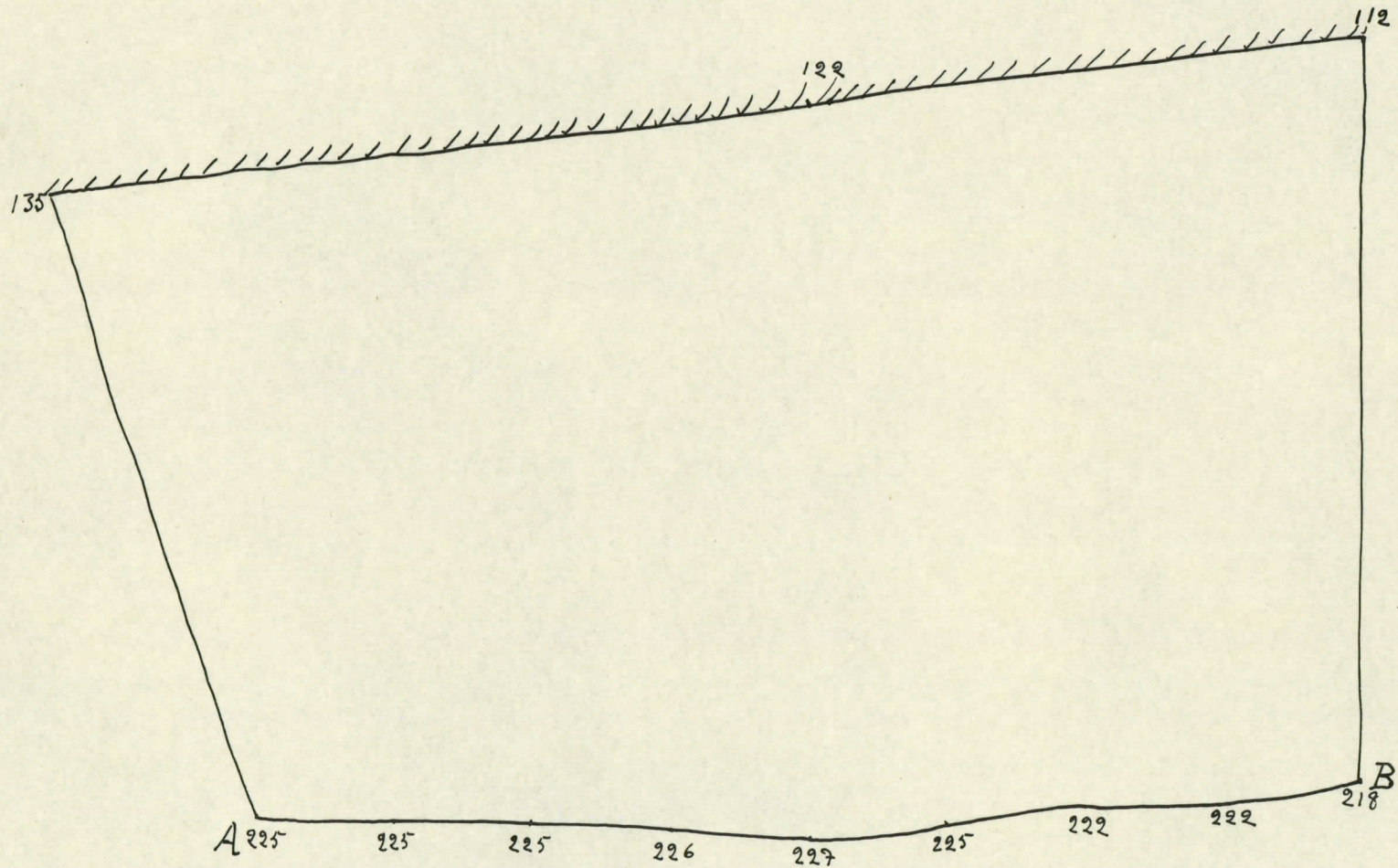
m

l

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Lämpileikkaus, Hauta II.

2. VII. 37. C.O.N.

1:10

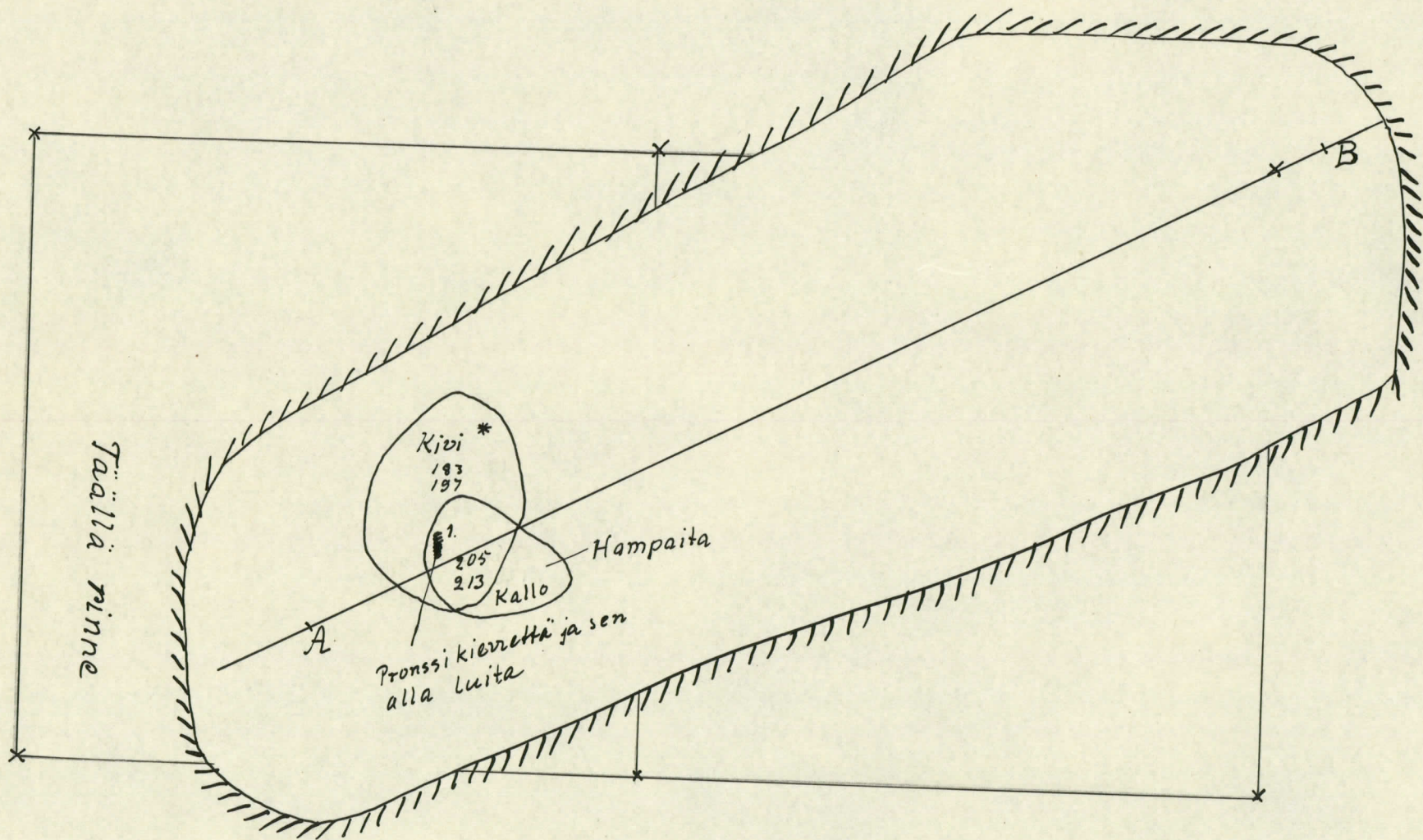
Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta III.

2. VII. 37. CON.

1:10

III

II

* Toinen kivi oli ylempänä

. Haudassa oli runsaasti nokea.

p

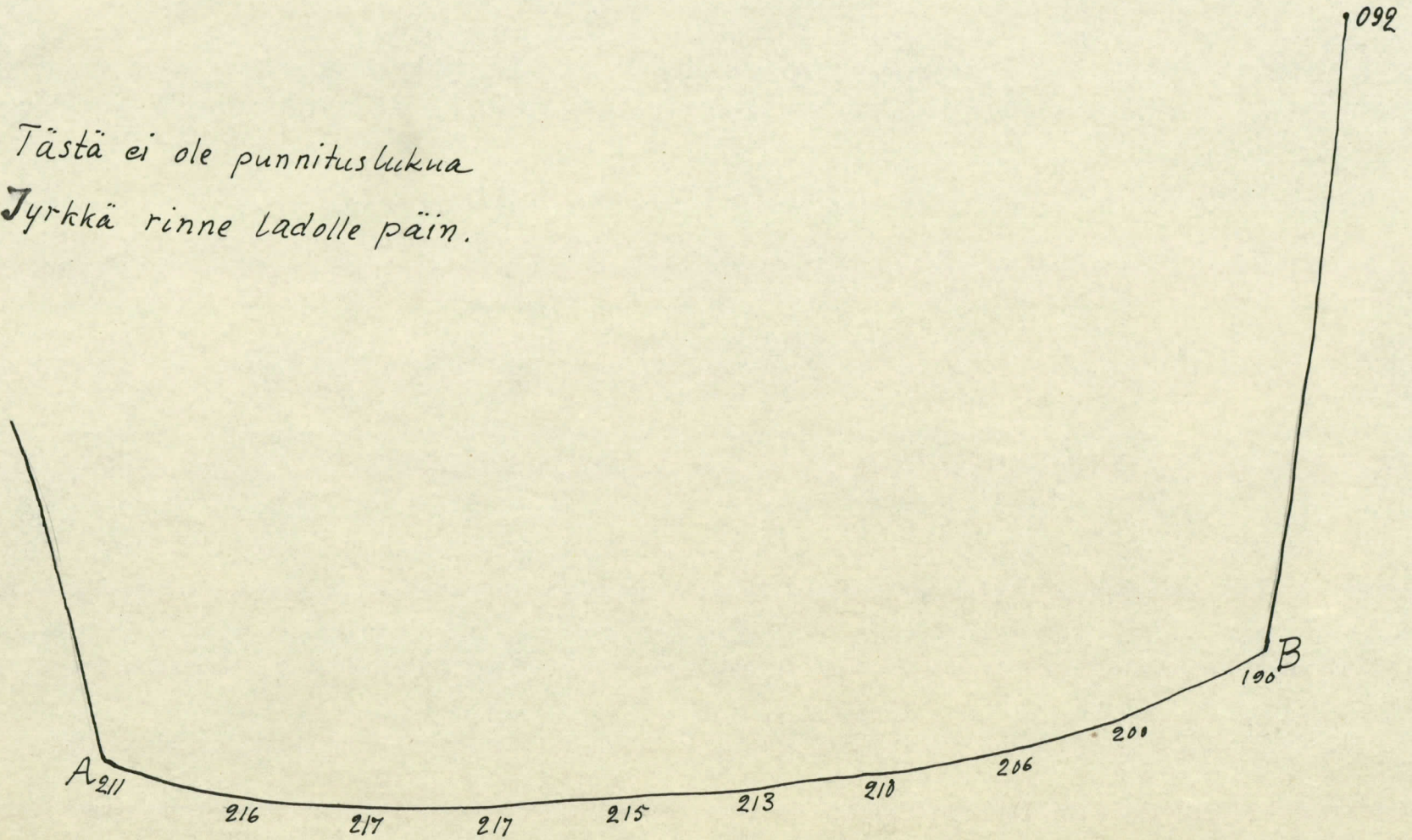
o

Nousiainen, Moisio, Myllymäki. Läpileikkaus, Hauta III.

J. VII. 37. C.O.N.

1:10

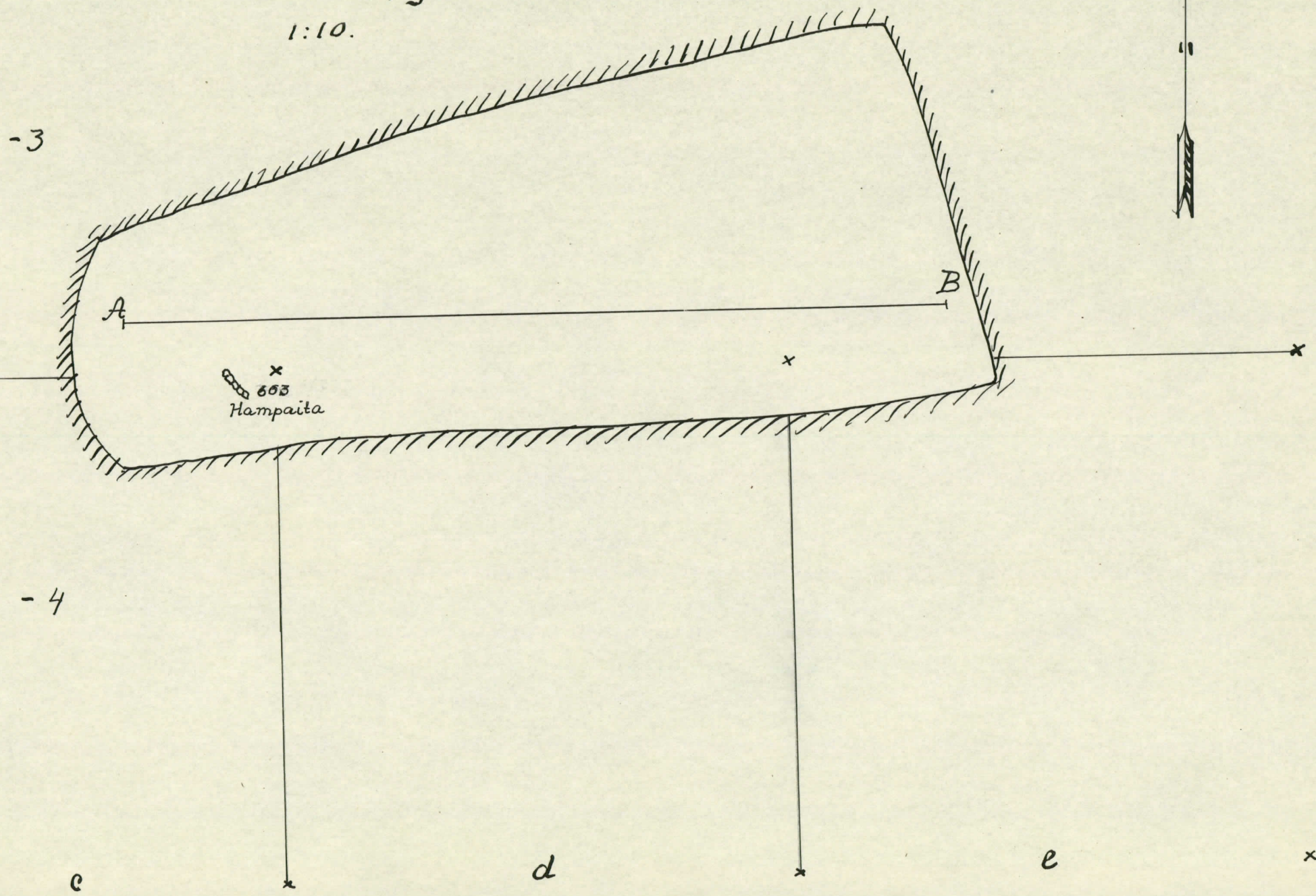
Tästä ei ole punnituslukua
Tyrkkä rinne ladolle päin.

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta IV.

5. VII. 37. V. G.

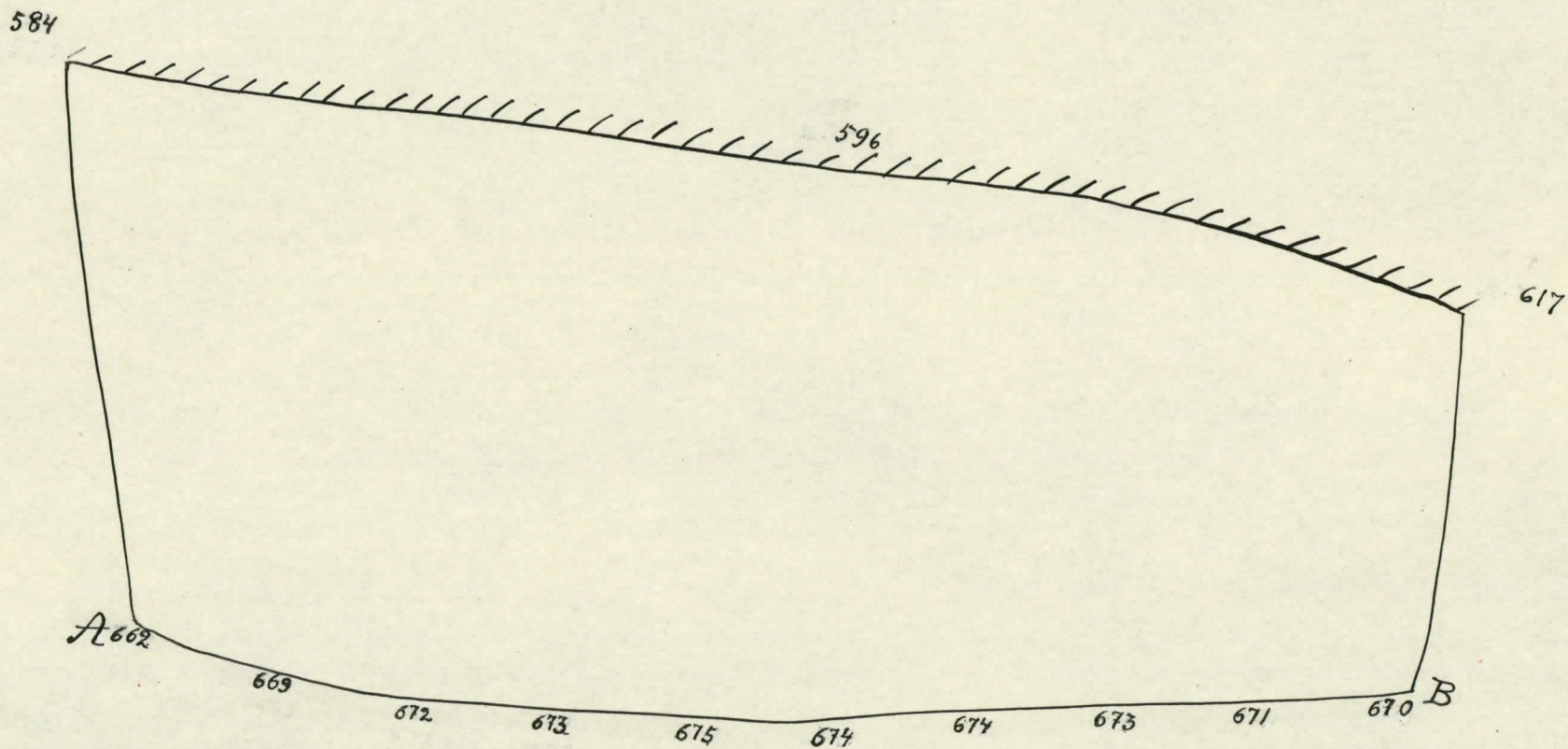
1:10.

Nousiainen, Moisio, Myllymäki Läpileikkaus Hauta IV.

5. VII. 37. V. G.

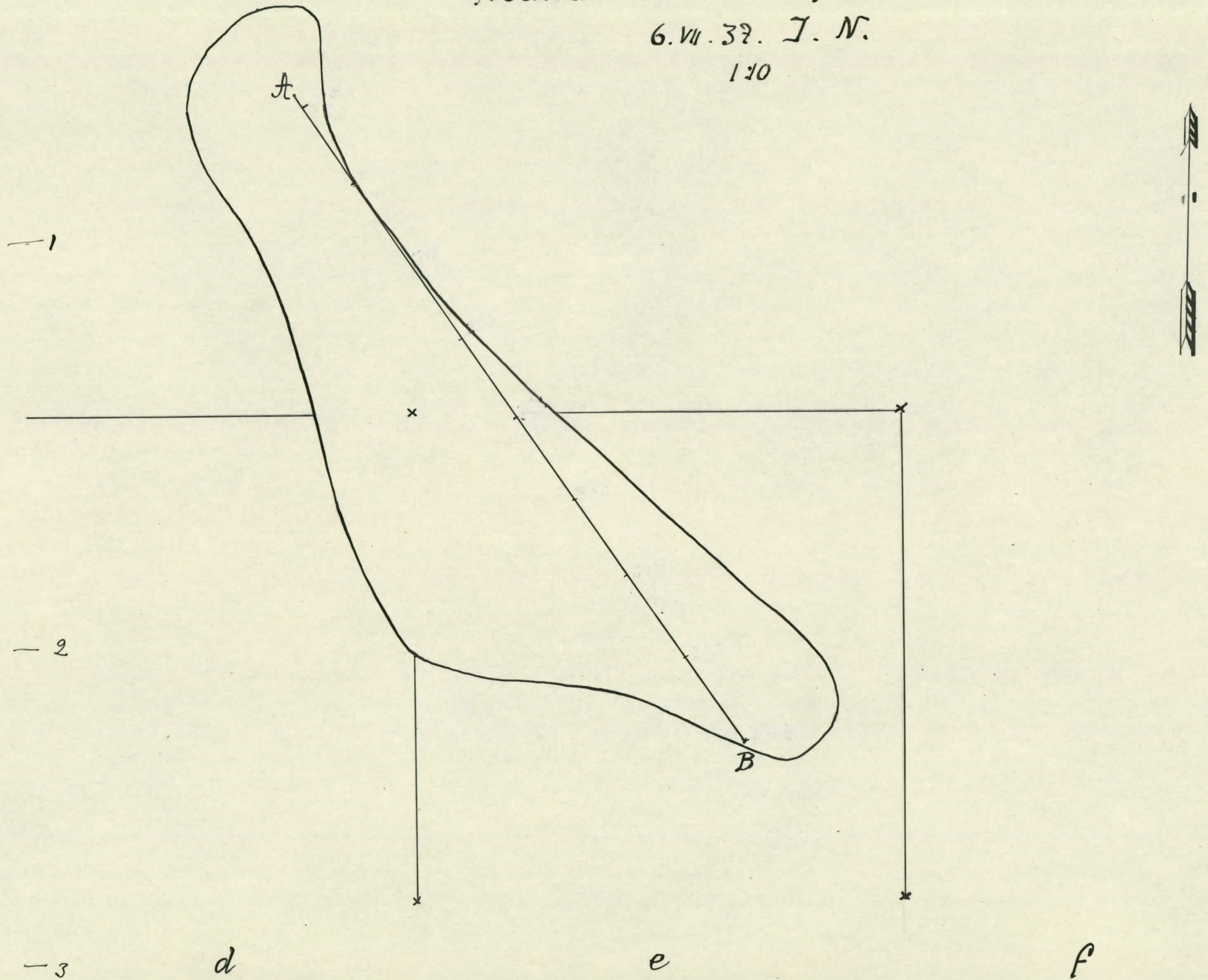
1:10

Nousiainen. Moisio, Myllymäki, Hauta V.

6.VII.37. J. N.

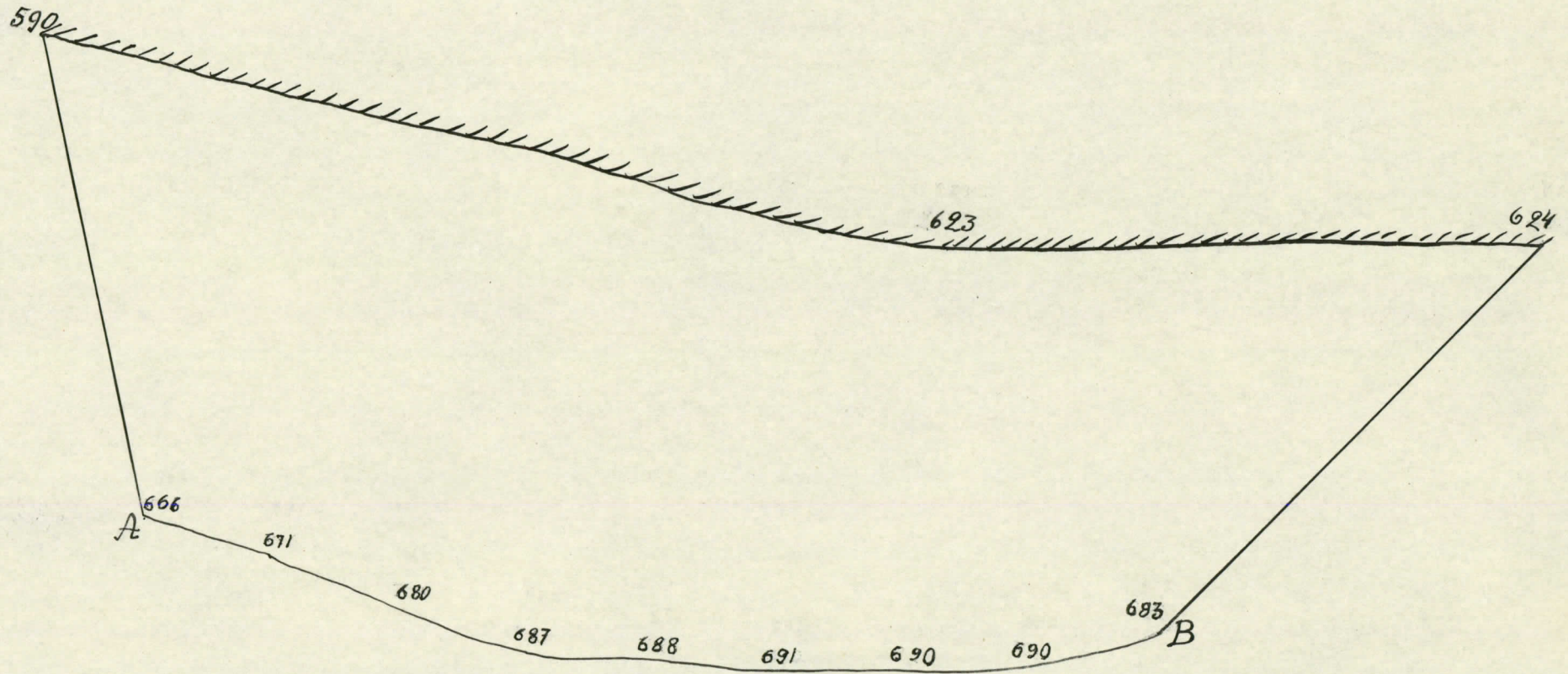
110

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Läpileikkaus, Hauta V.

6. VII. 37. J. N.

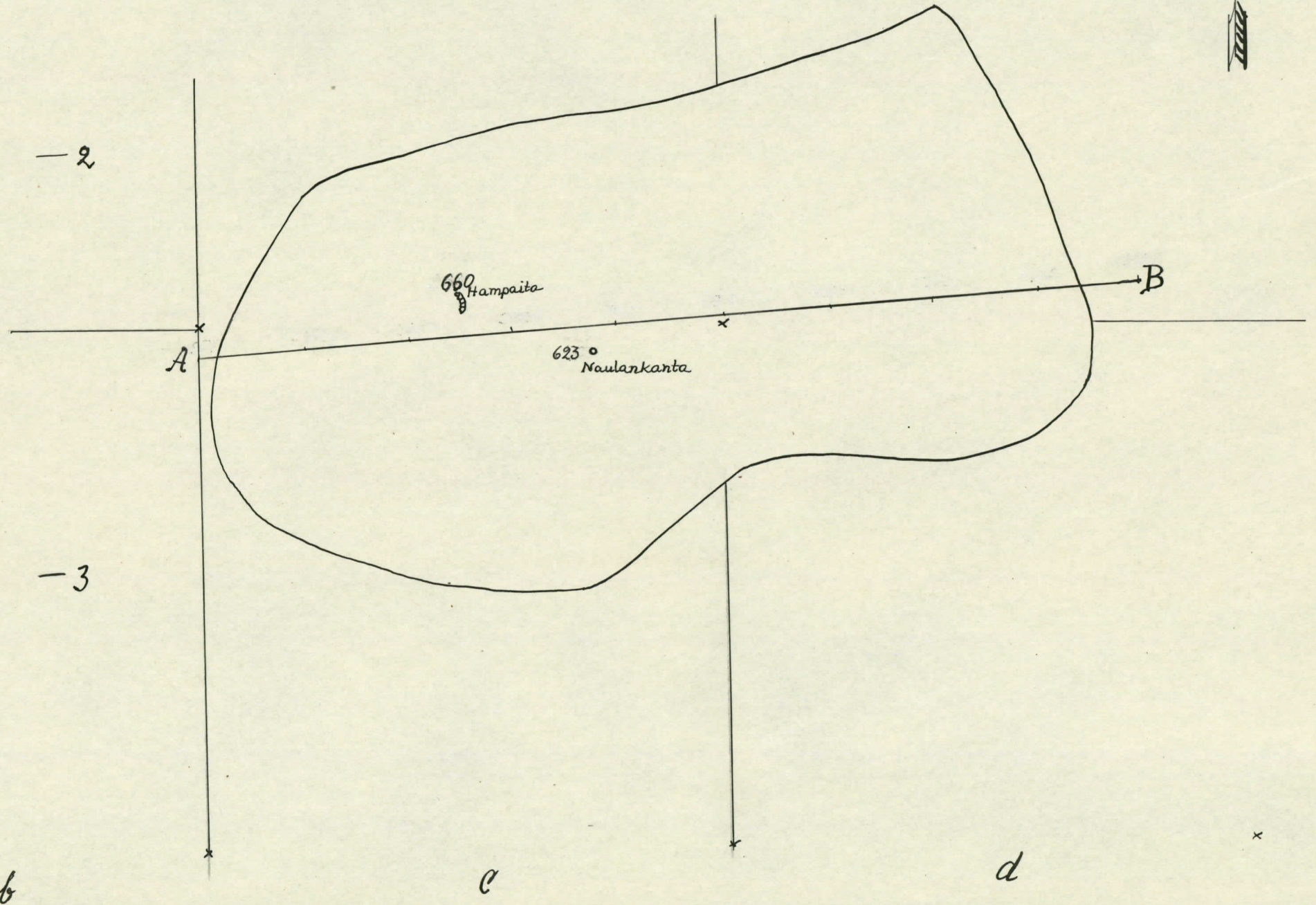
1:10

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta VI

6. VII. 37. J. N.

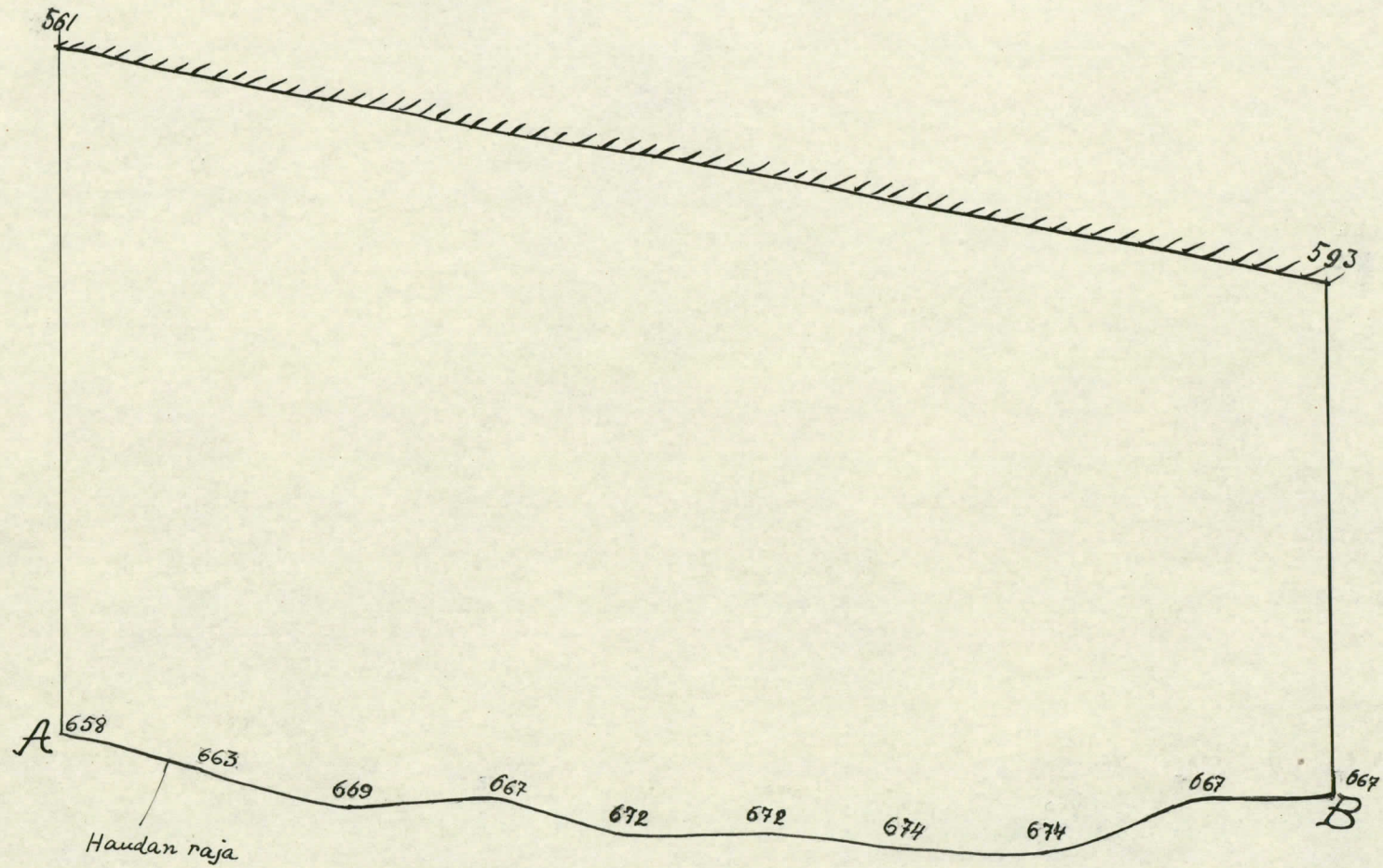
1:10

Nousiainen, Moisio, Myllymäki. Läpileikkaus, Hauta VI.

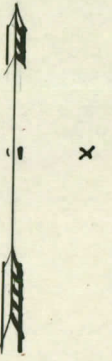
6.VII.37. J. N.

1:10

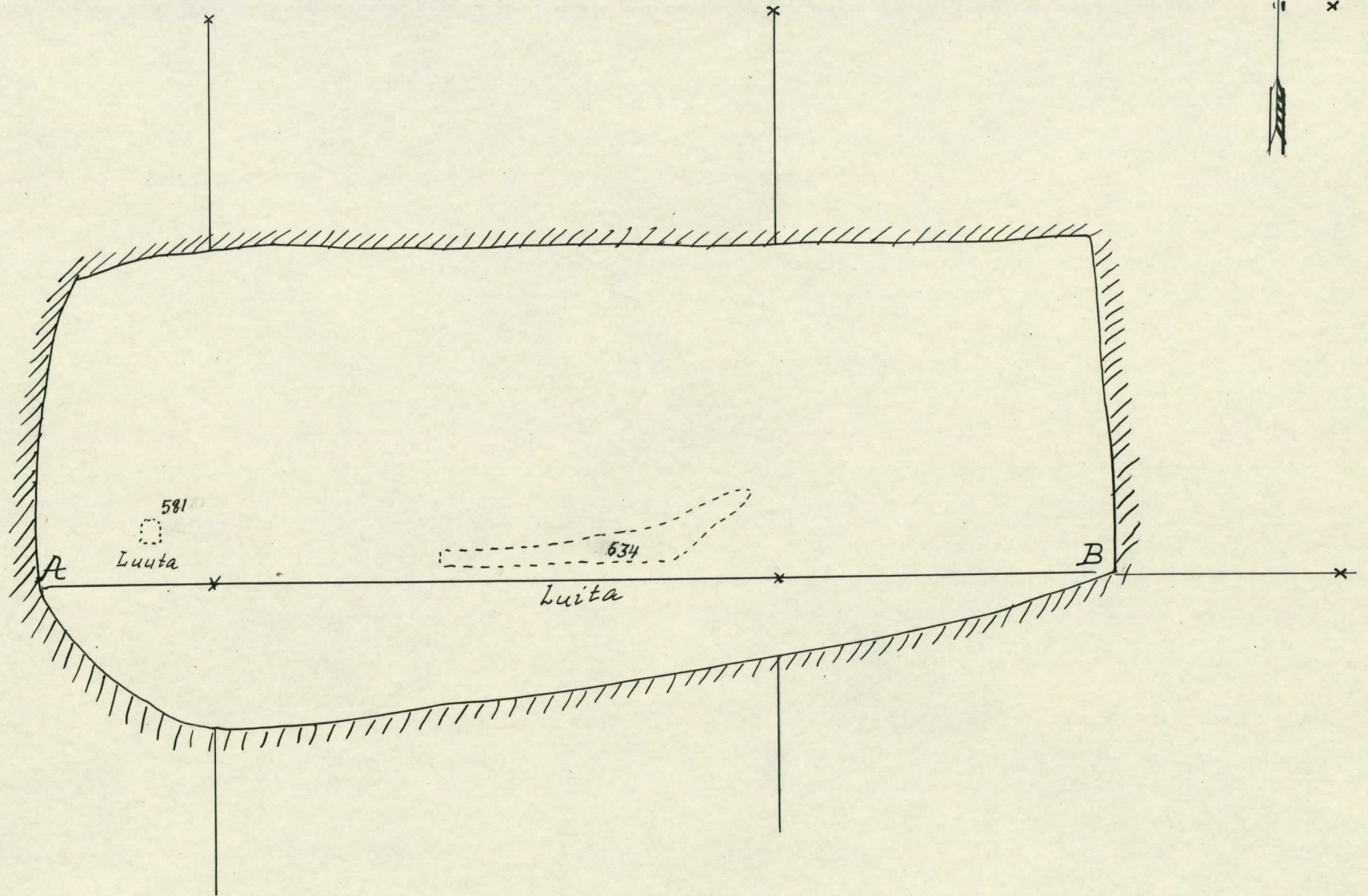

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta VII

6. VII .37. V. G.
1:10

2

7

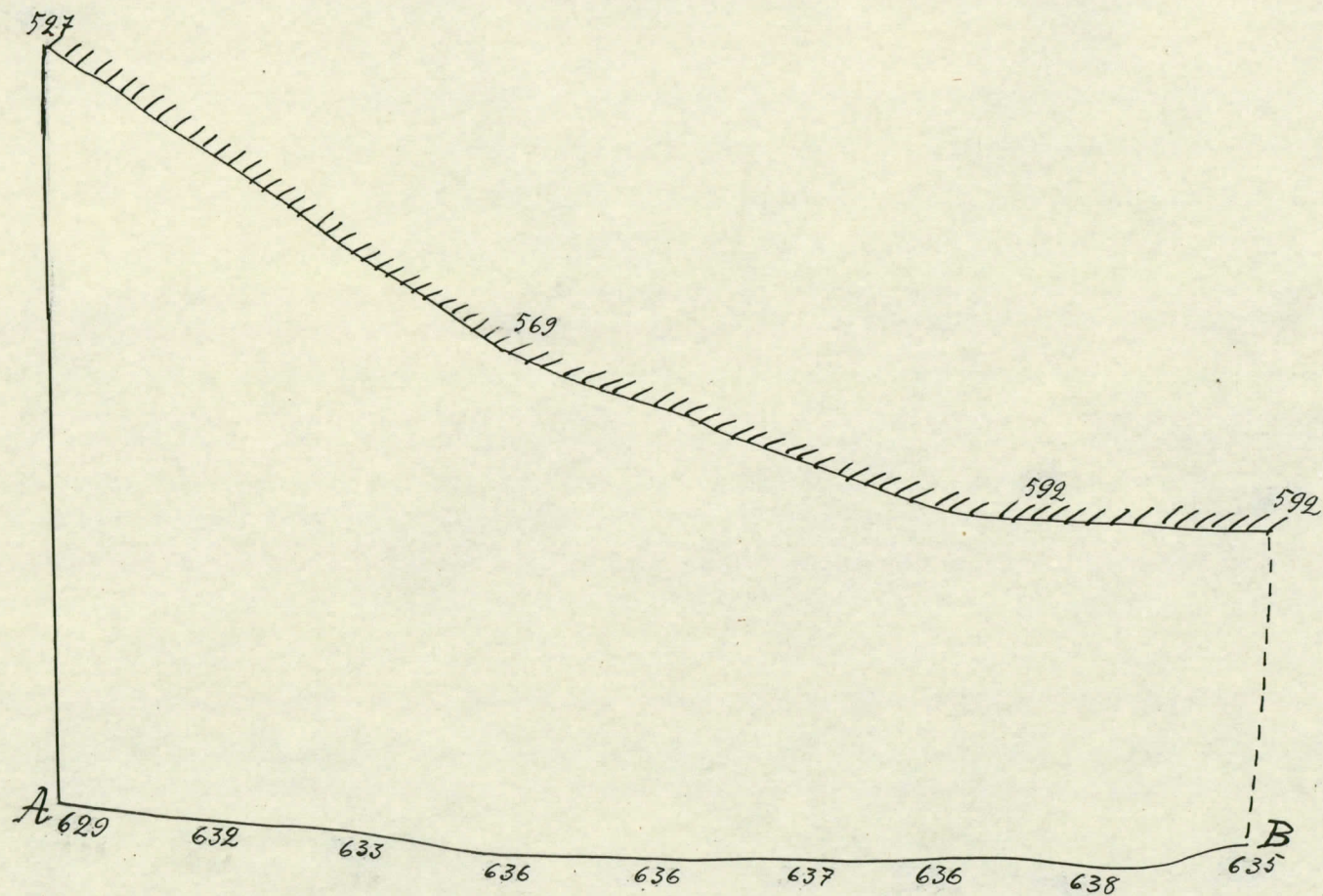
a

d

e

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta VII. Lämpileikkaus.

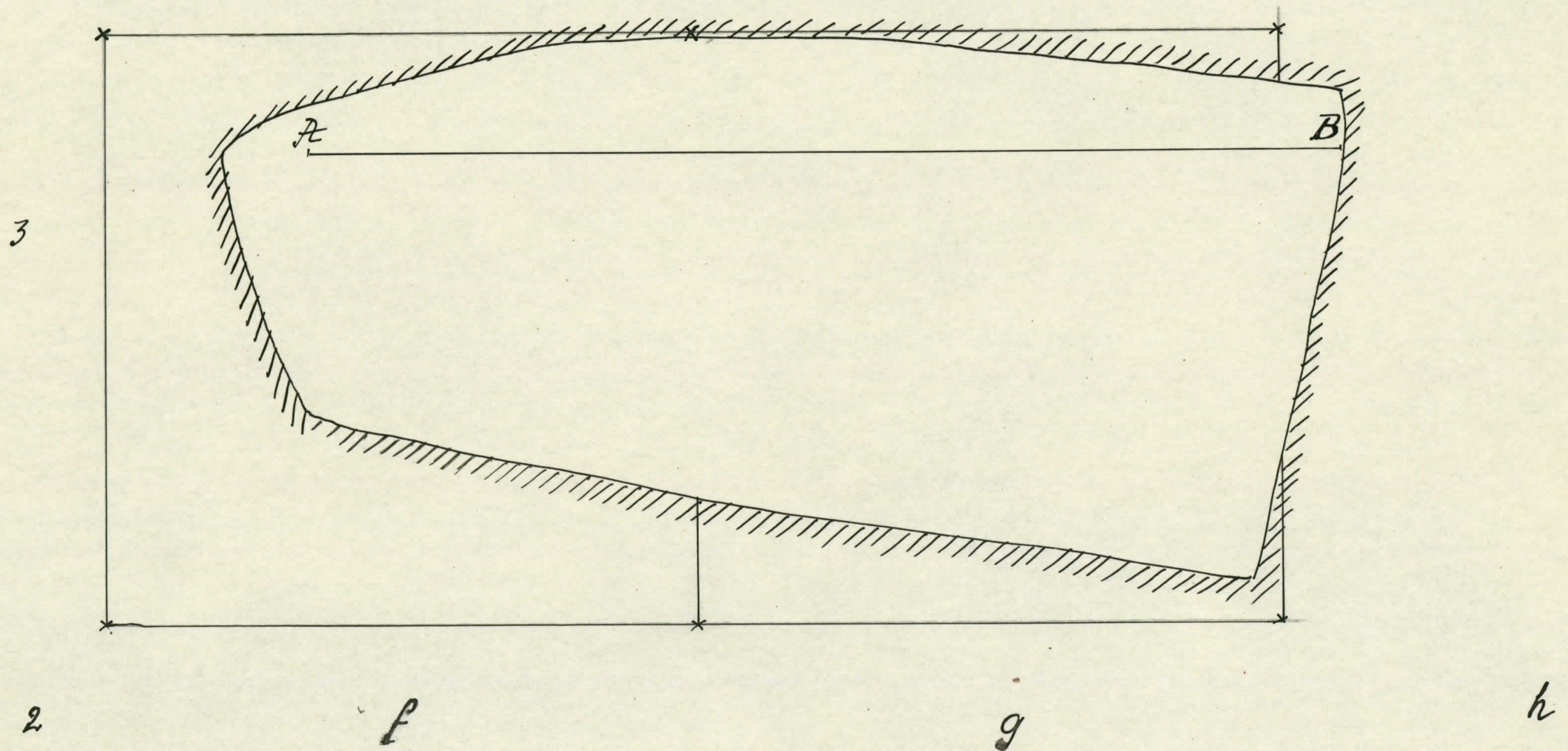
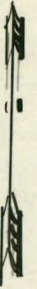
6. VII. 37. V. G. 1:10

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta VIII.

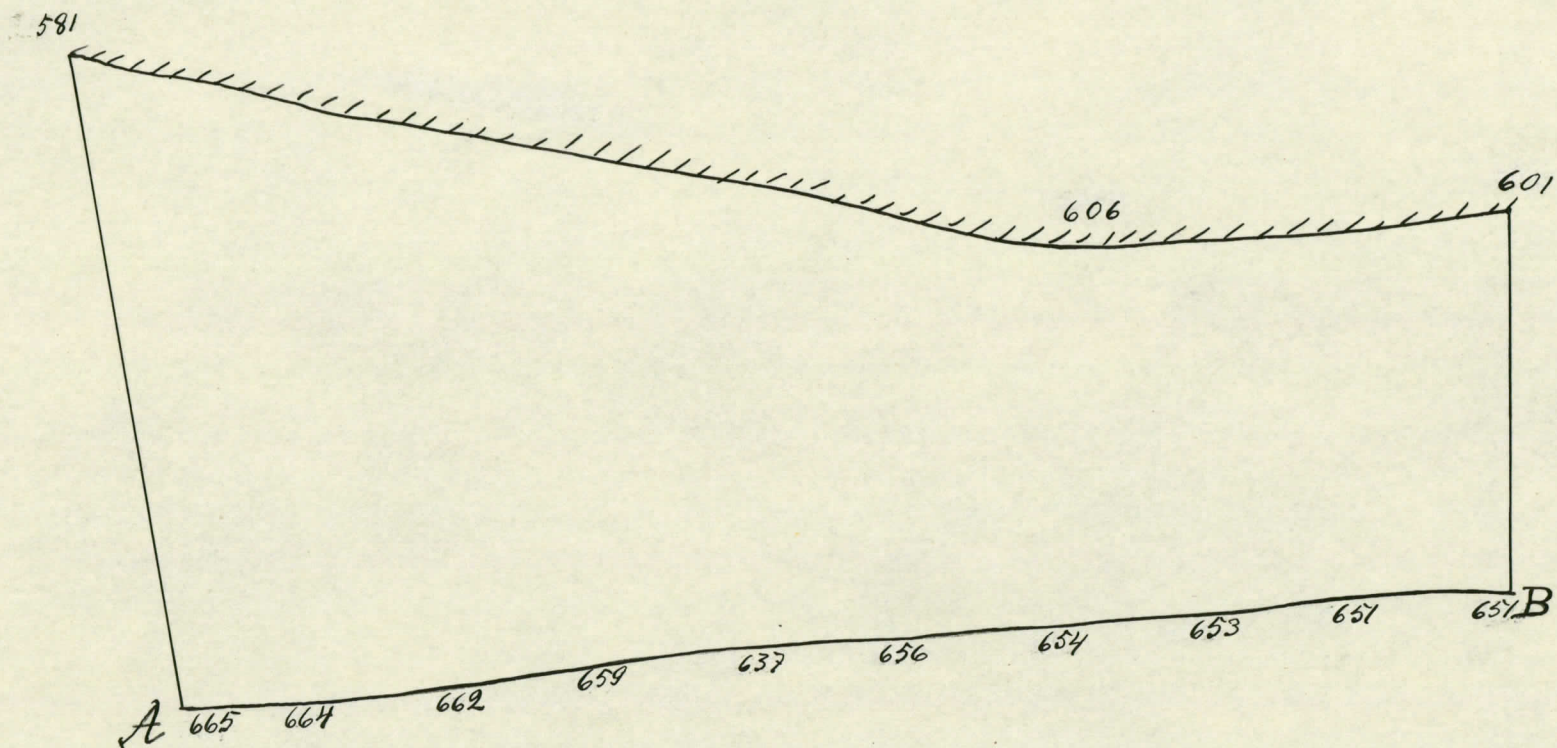
G. VII. 37. V. G.

1:10

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta VIII. Lämpileikkaus

7. VII. 37. V. G. 1:10

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta IX.

6.VII.37. J.N.

1:10

6

saviastian
kappale
607

A

B

Kallo
621
634

628
Luuta
628
Luuta

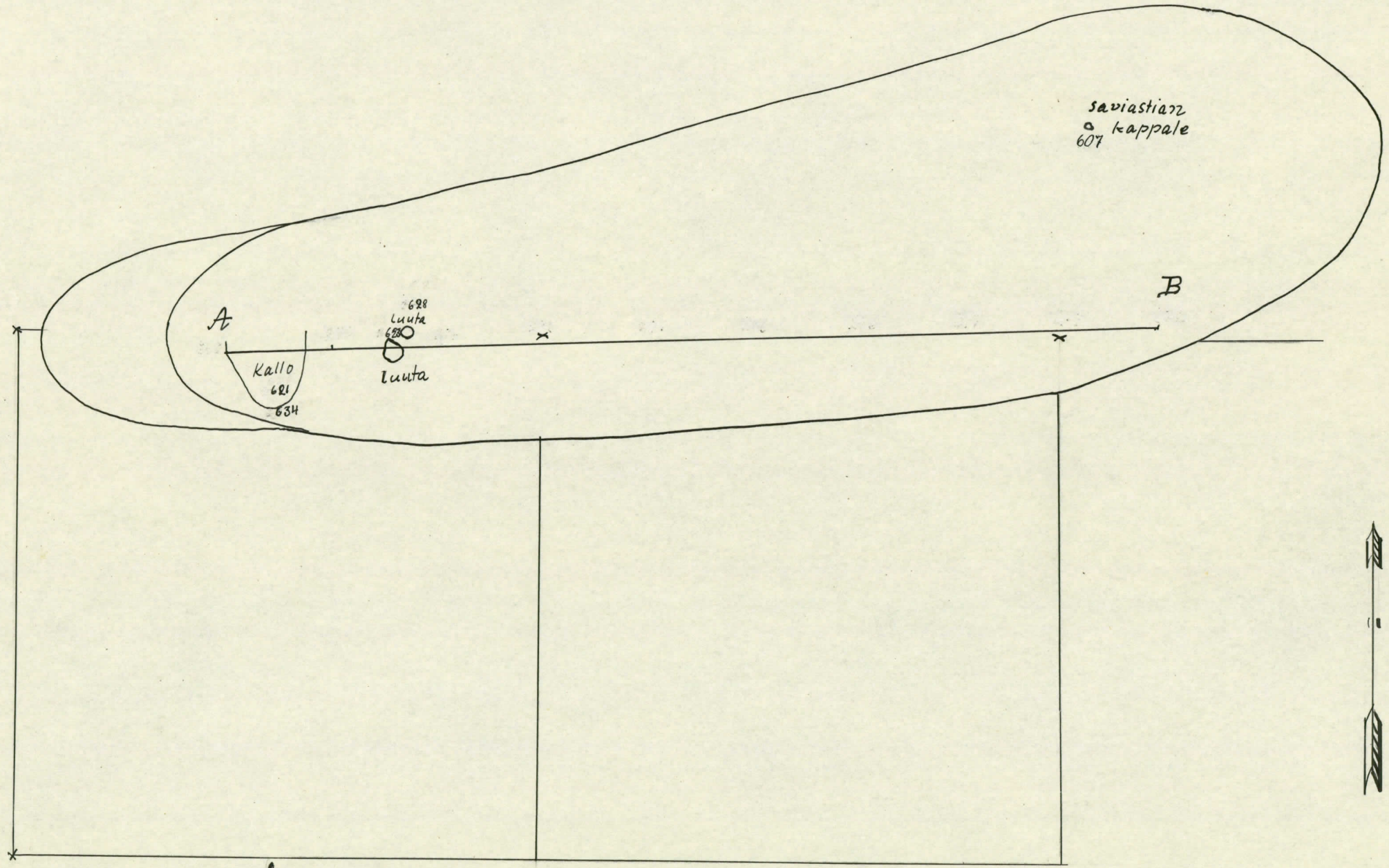
5

f

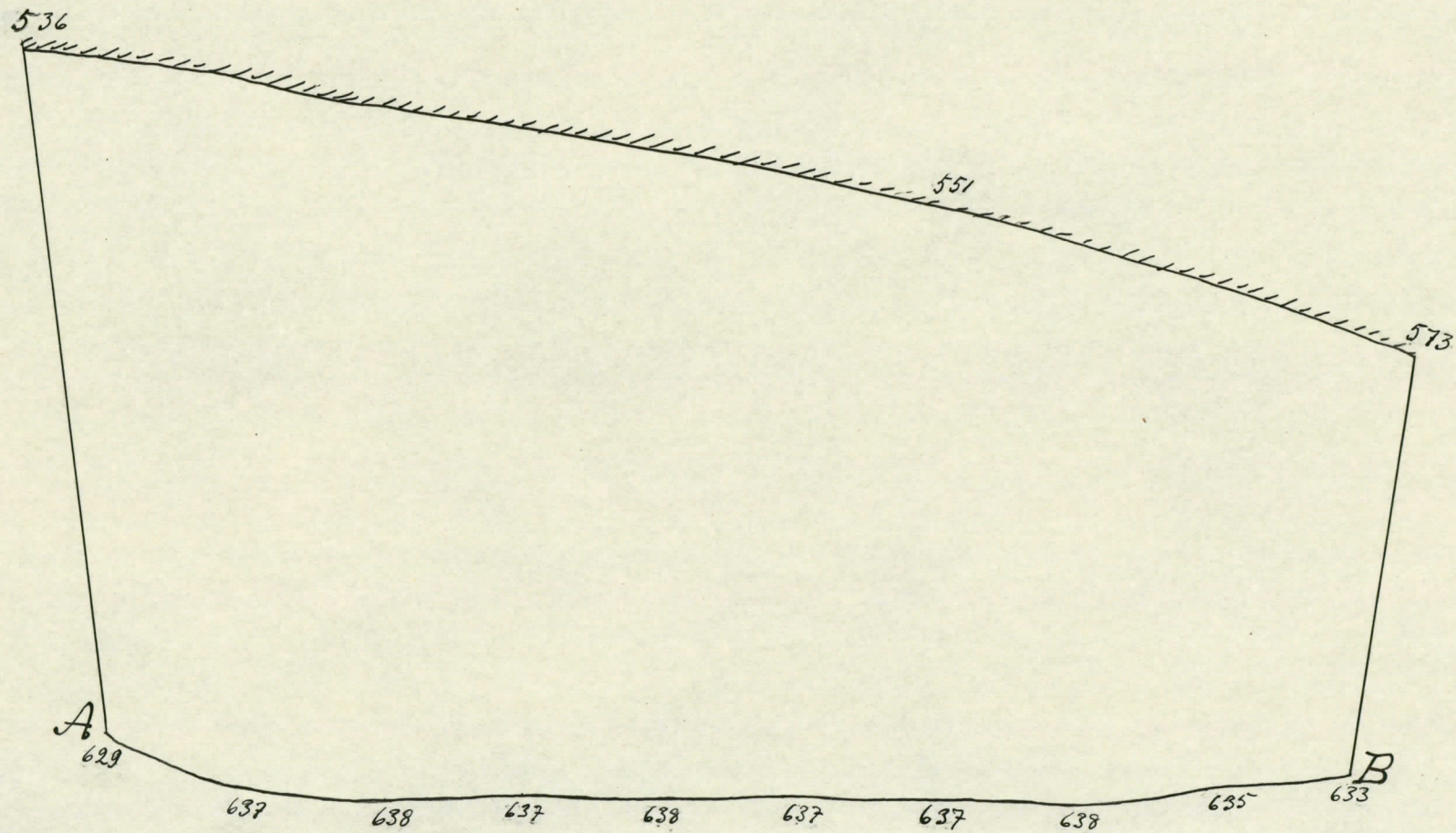
g

h

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta IX Lämpileikkaus.

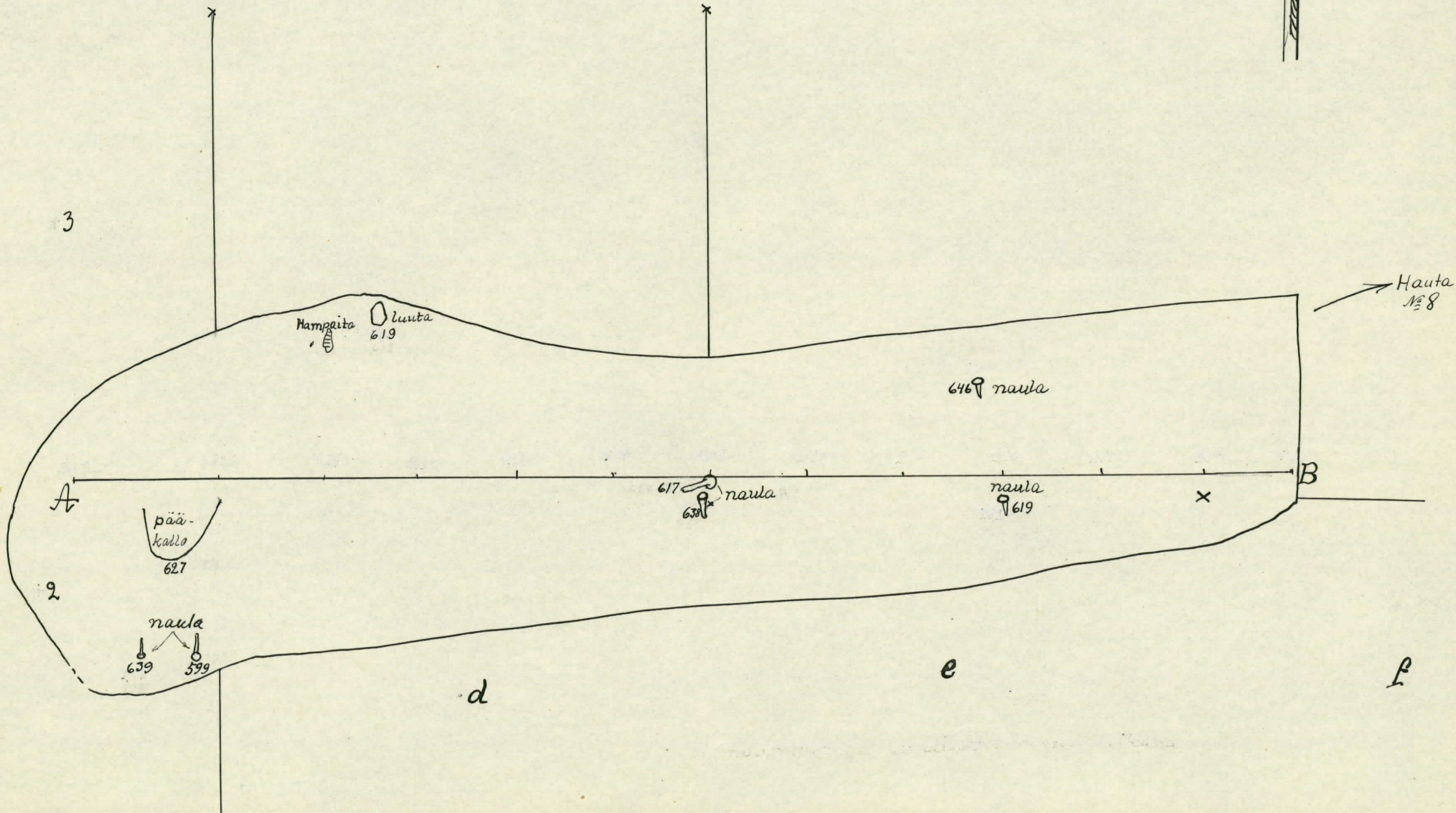
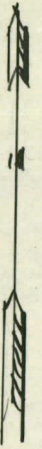
6. VII. 37. J. N. 1:10

Nousiainen. Moisio, Myllymäki, Hauta X.

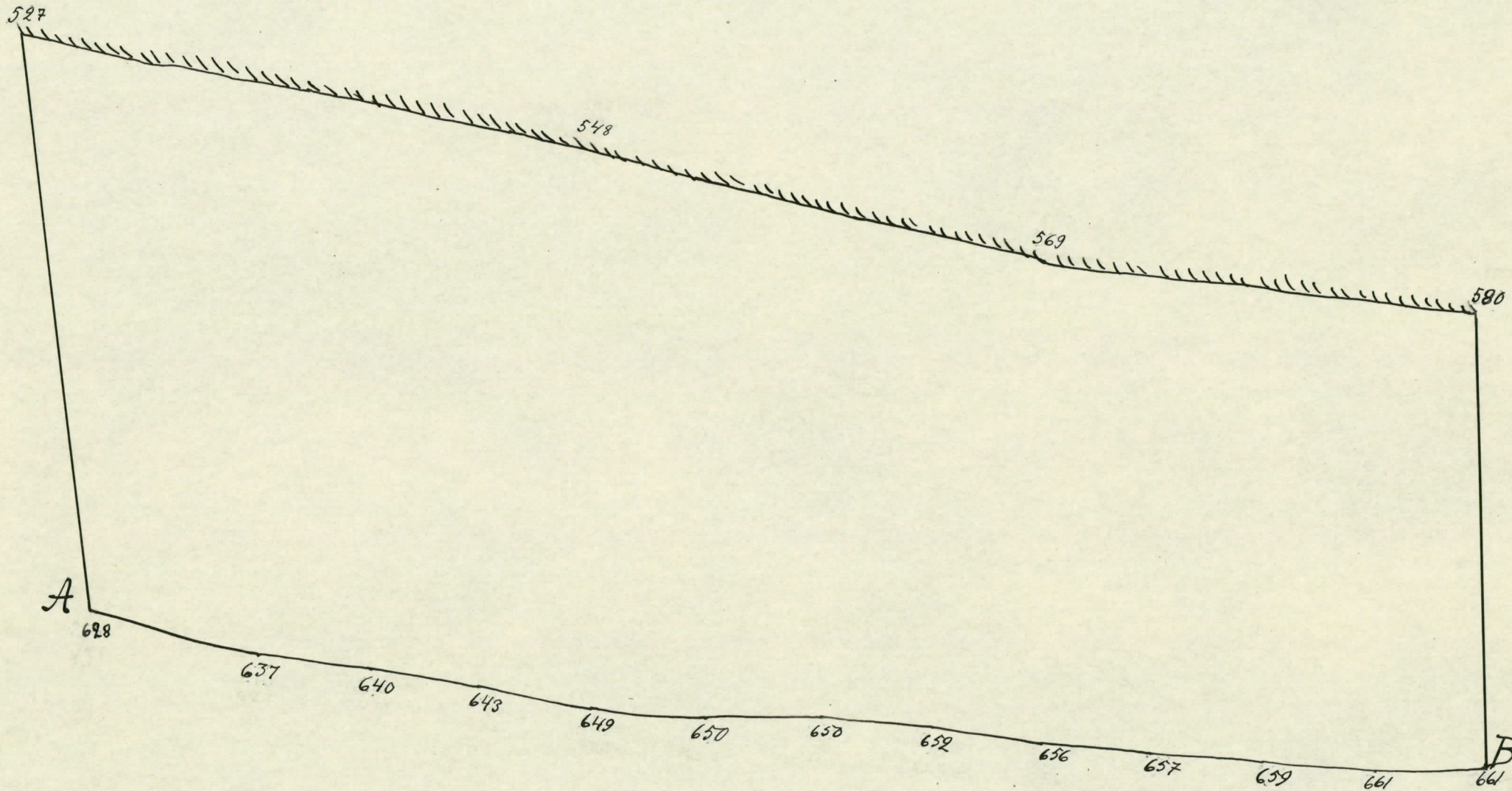
7. VII. 37. J. N.

1:10

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta X. Lämpileikkaus

7. VII. 37. J. N. 1:10

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XI.

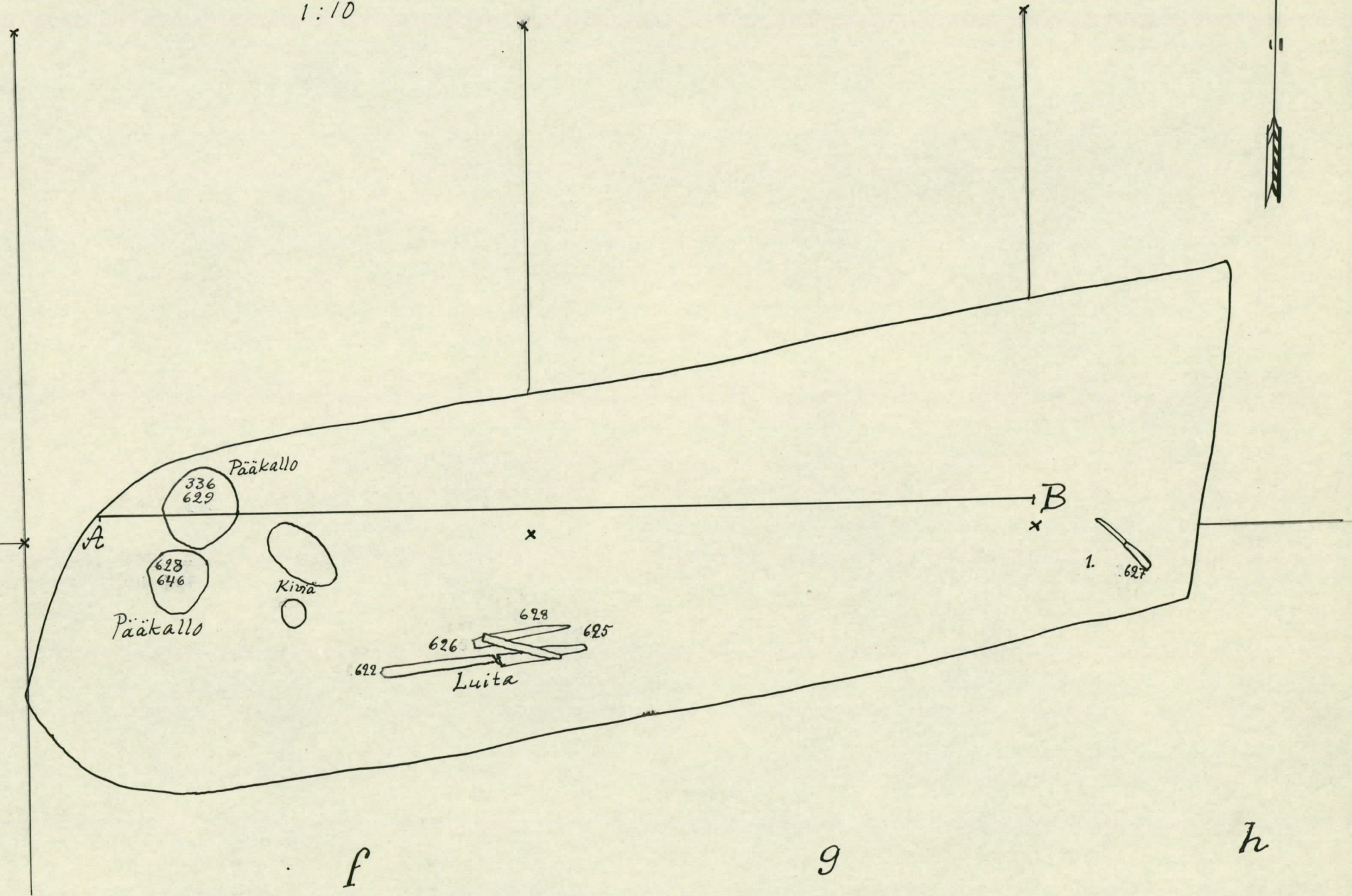
7.VII.37. T. G.

1:10

6

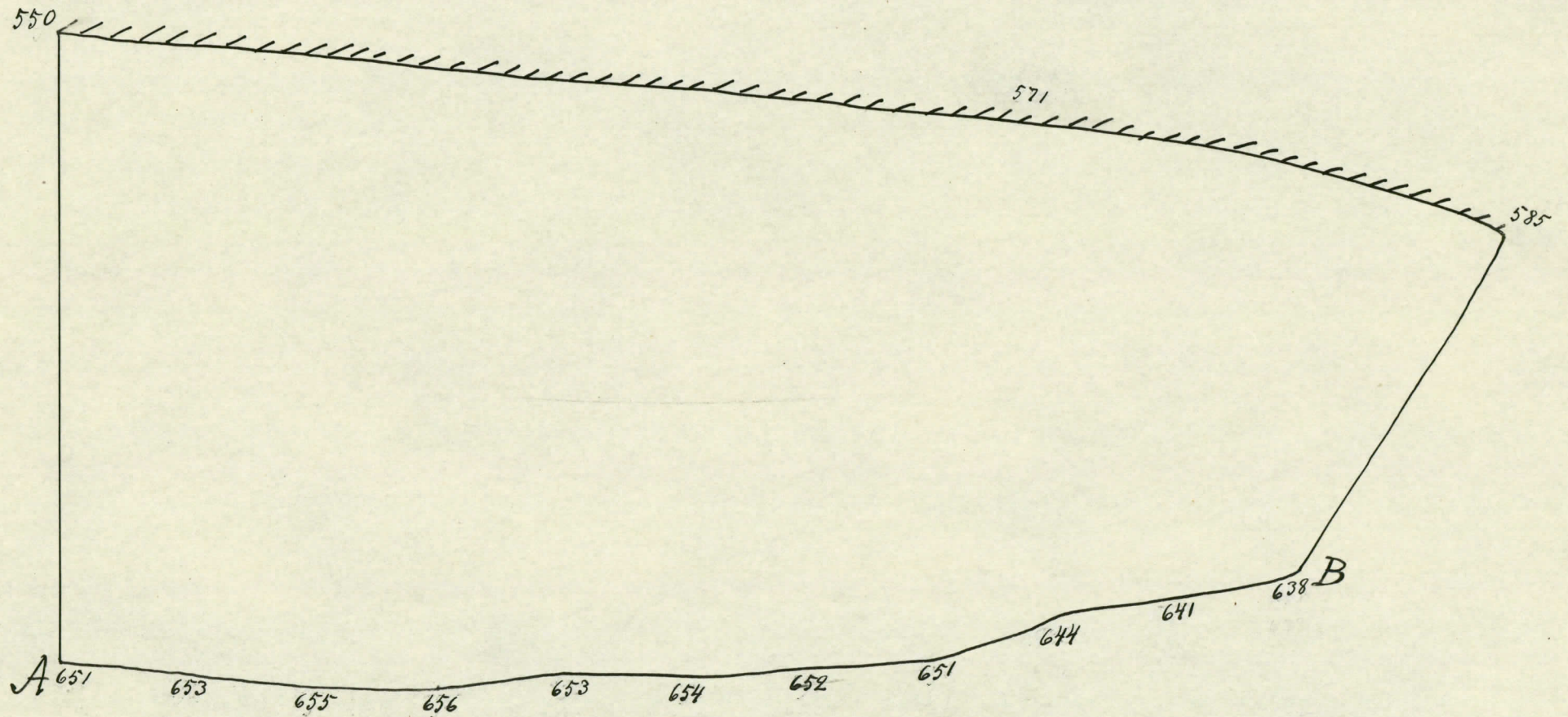
5

4

Nousiäinen, Moisio. Myllymäki, Hauta XI. Lämpöleikkaus.

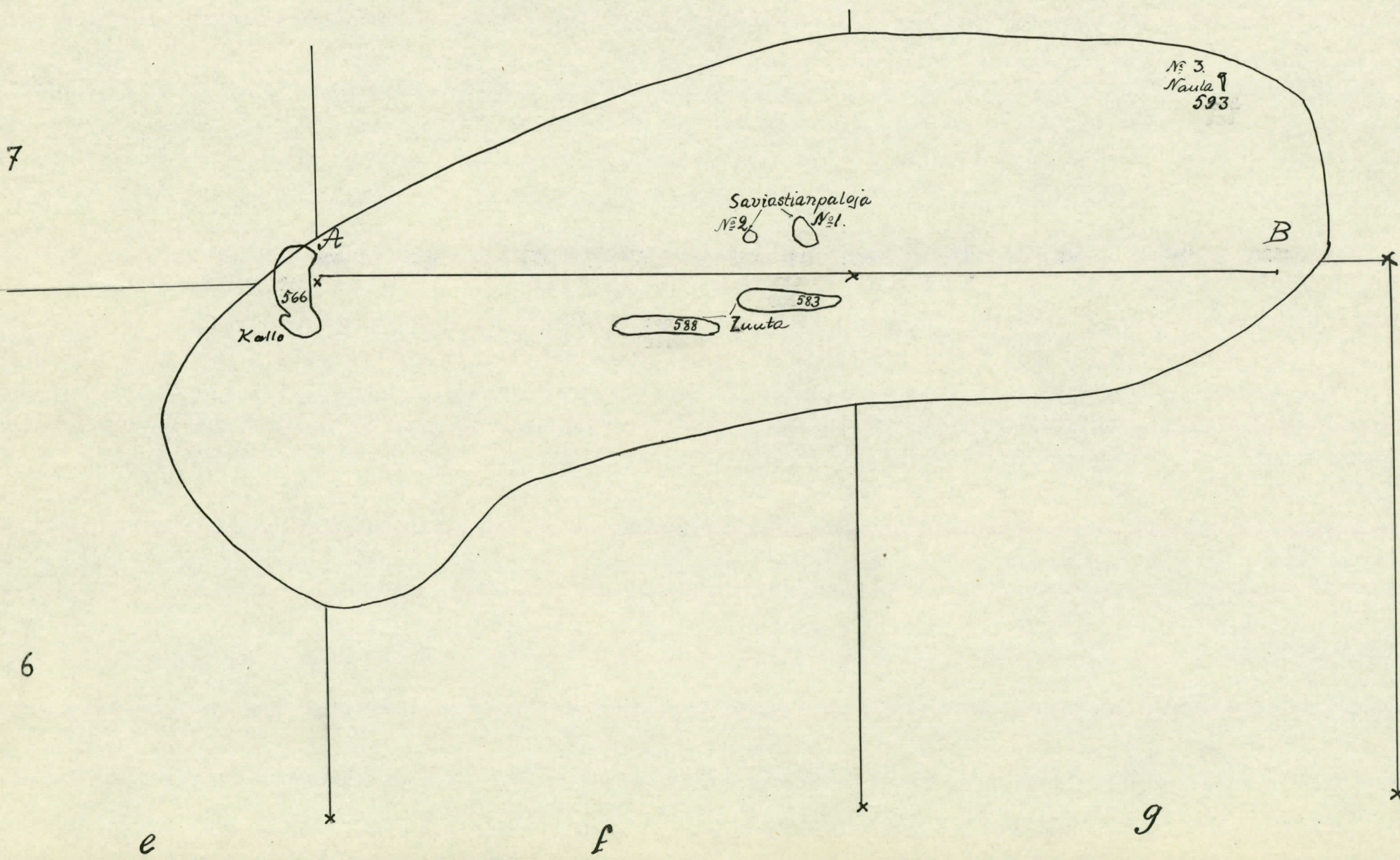
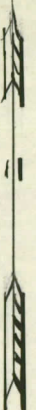
8.VII.37. T.G. 1:10

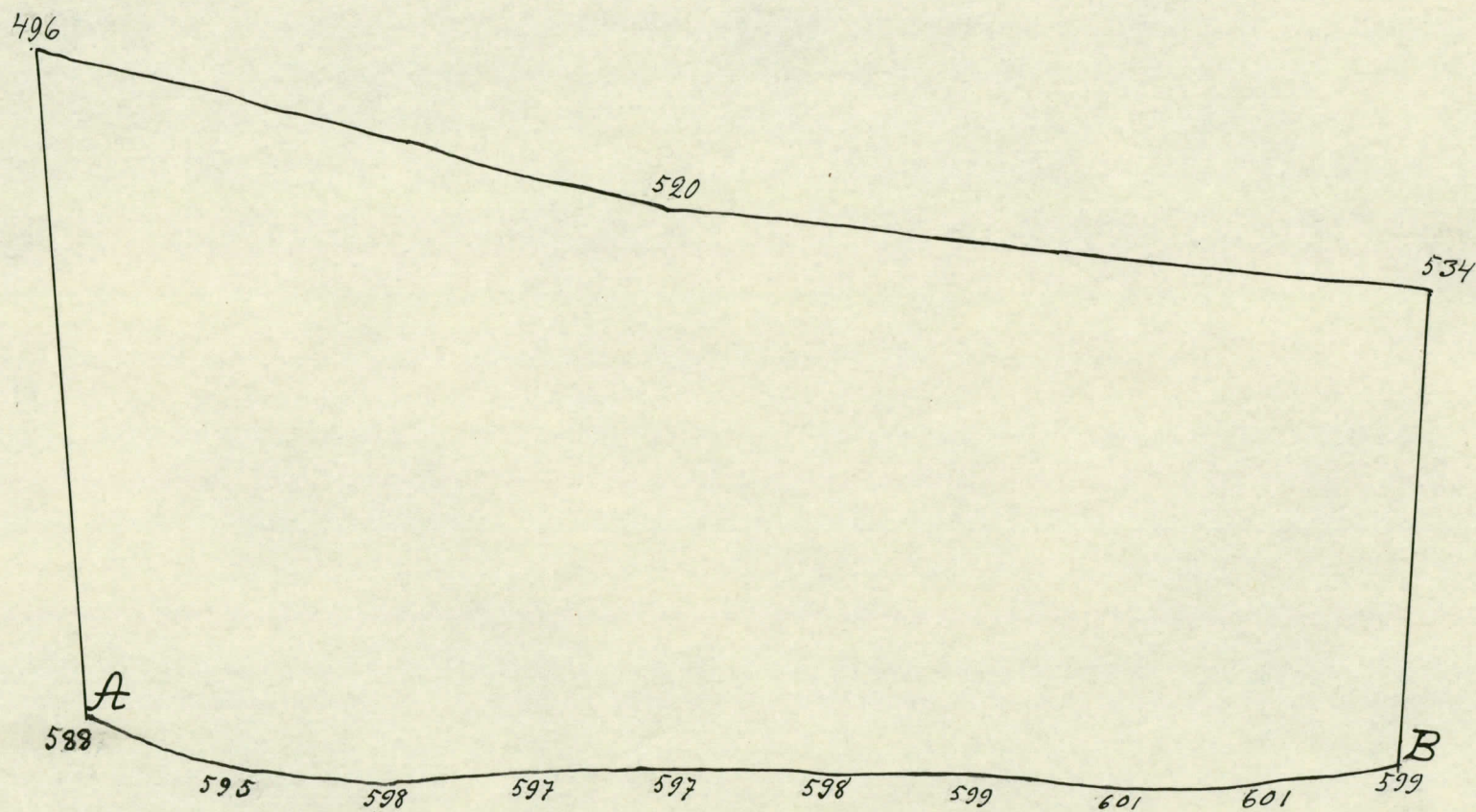
Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XII

7.VII.37. J. N.

1:10

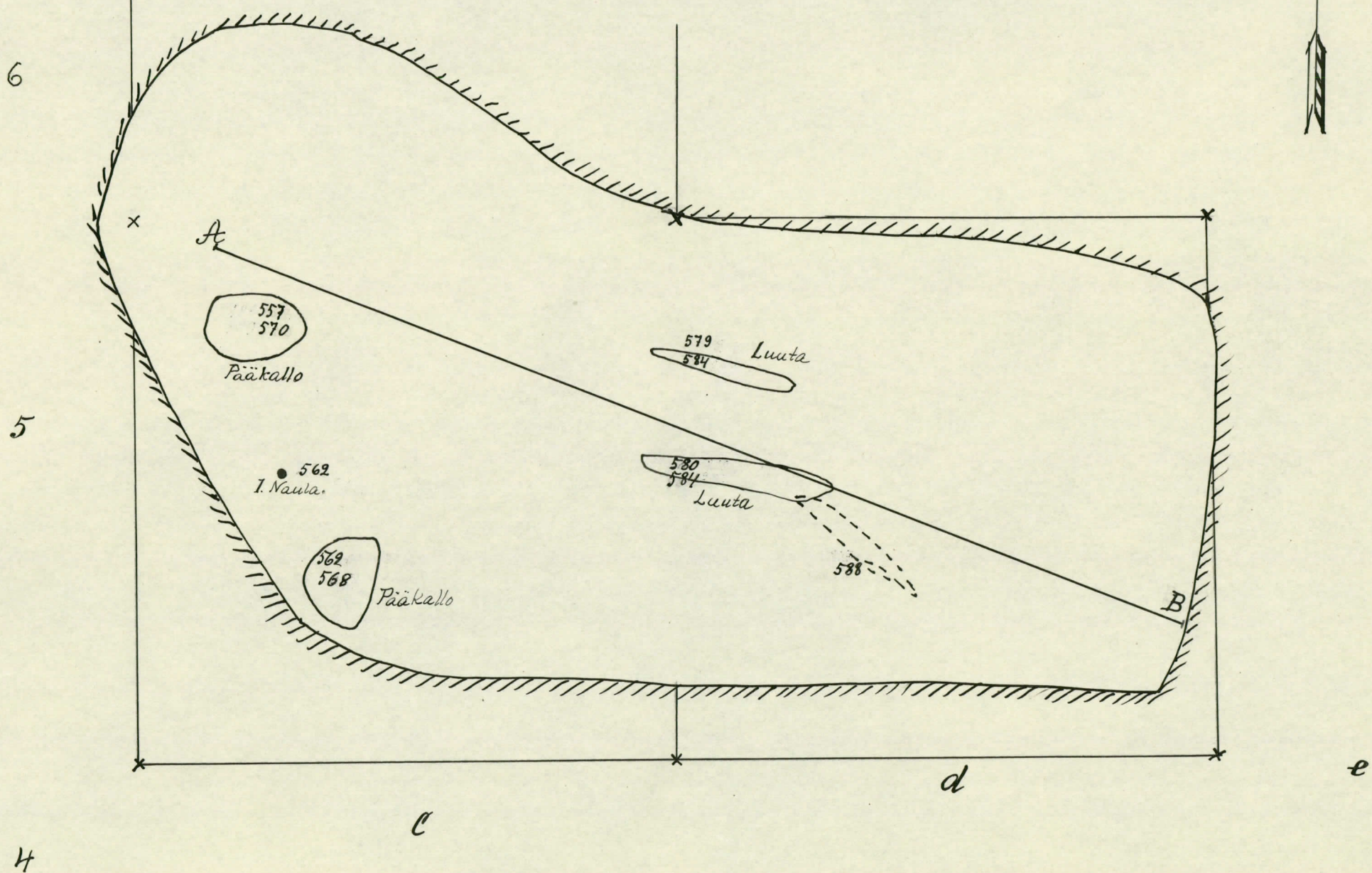
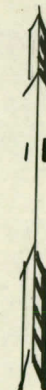

Nousiainen. Moisio, Myllymäki, Hauta XII. Läpileikkaus.
7. VII. 37. J. N. 1:10

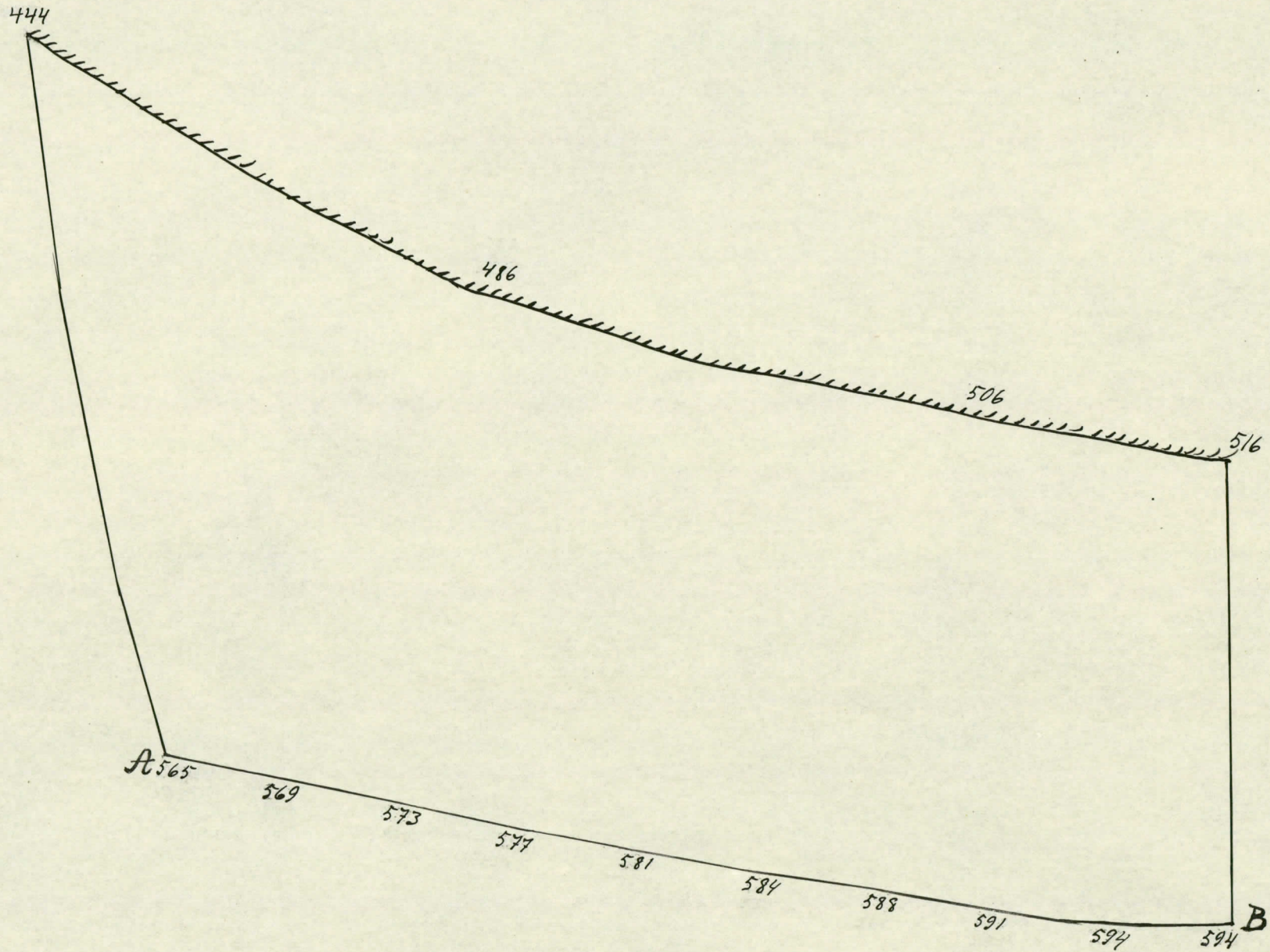
Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XIII.

8. VII. 37. V. G. 1:10

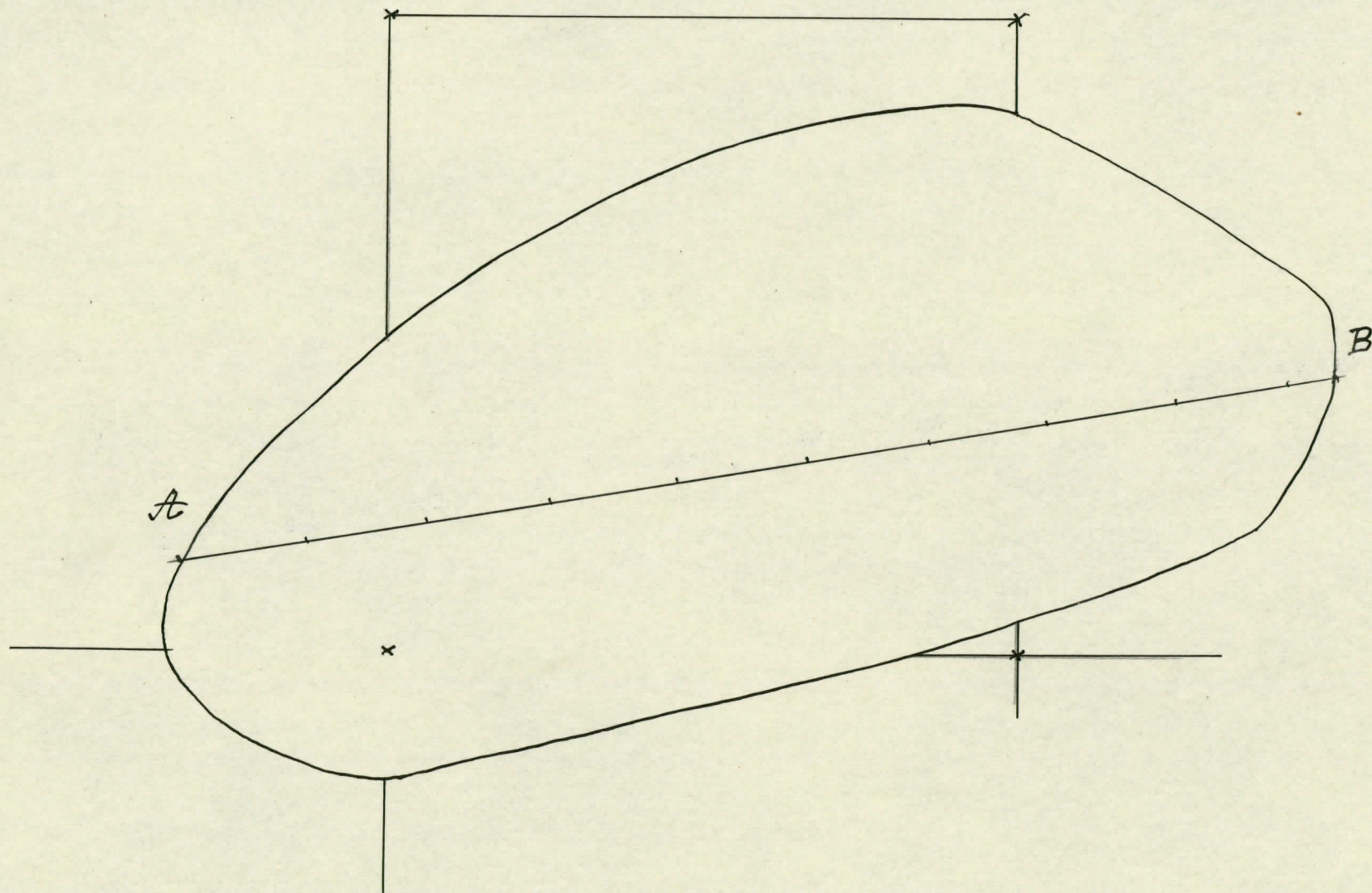
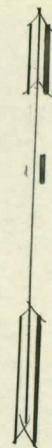
Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XIII. Läpileikkaus.

8. VII. 37. V. G. 1:10

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XIV.

8.VII.37. J. N. 1:10

9

8

7

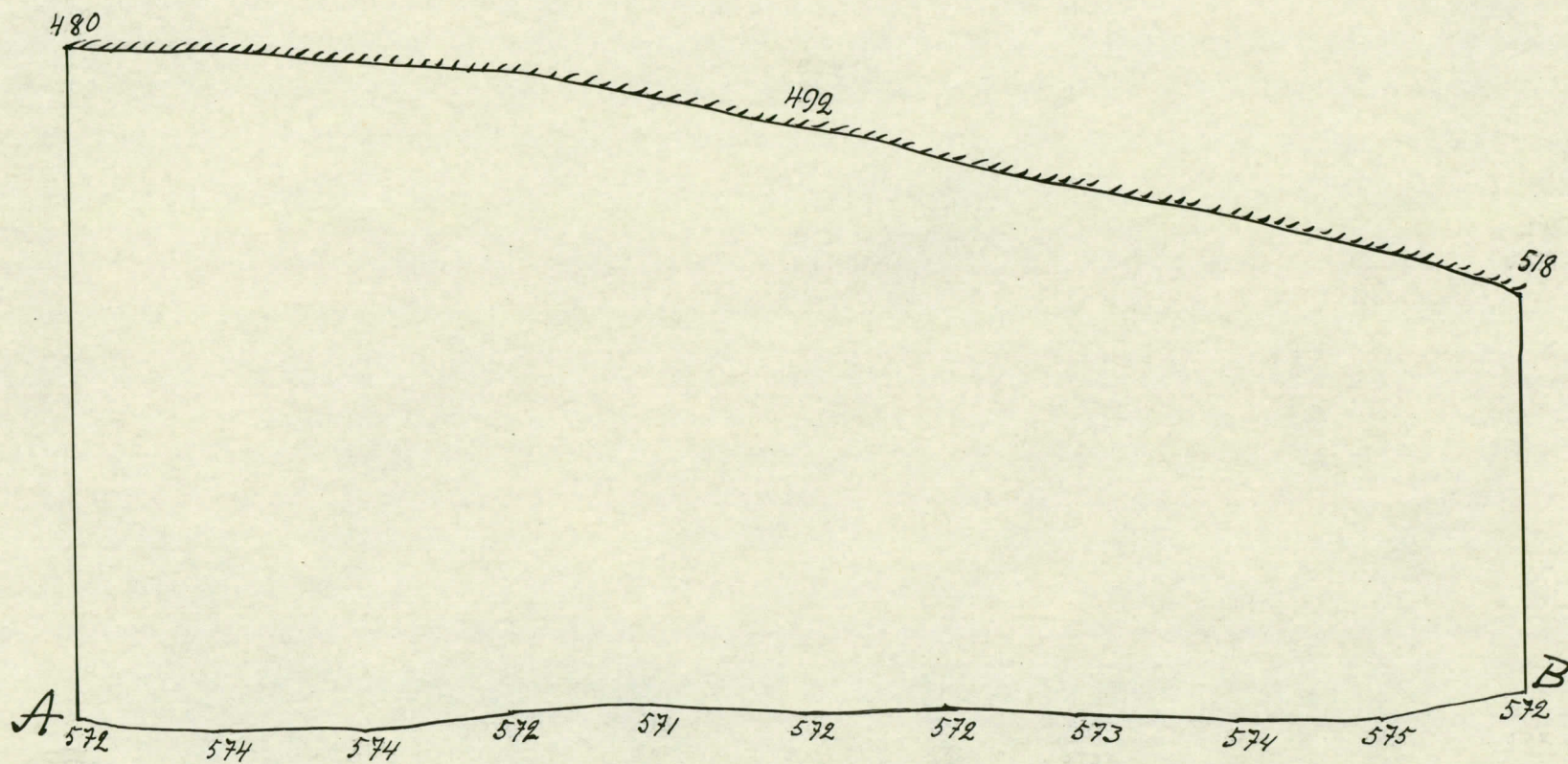
e

f

g

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XIV Lämpileikkaus.

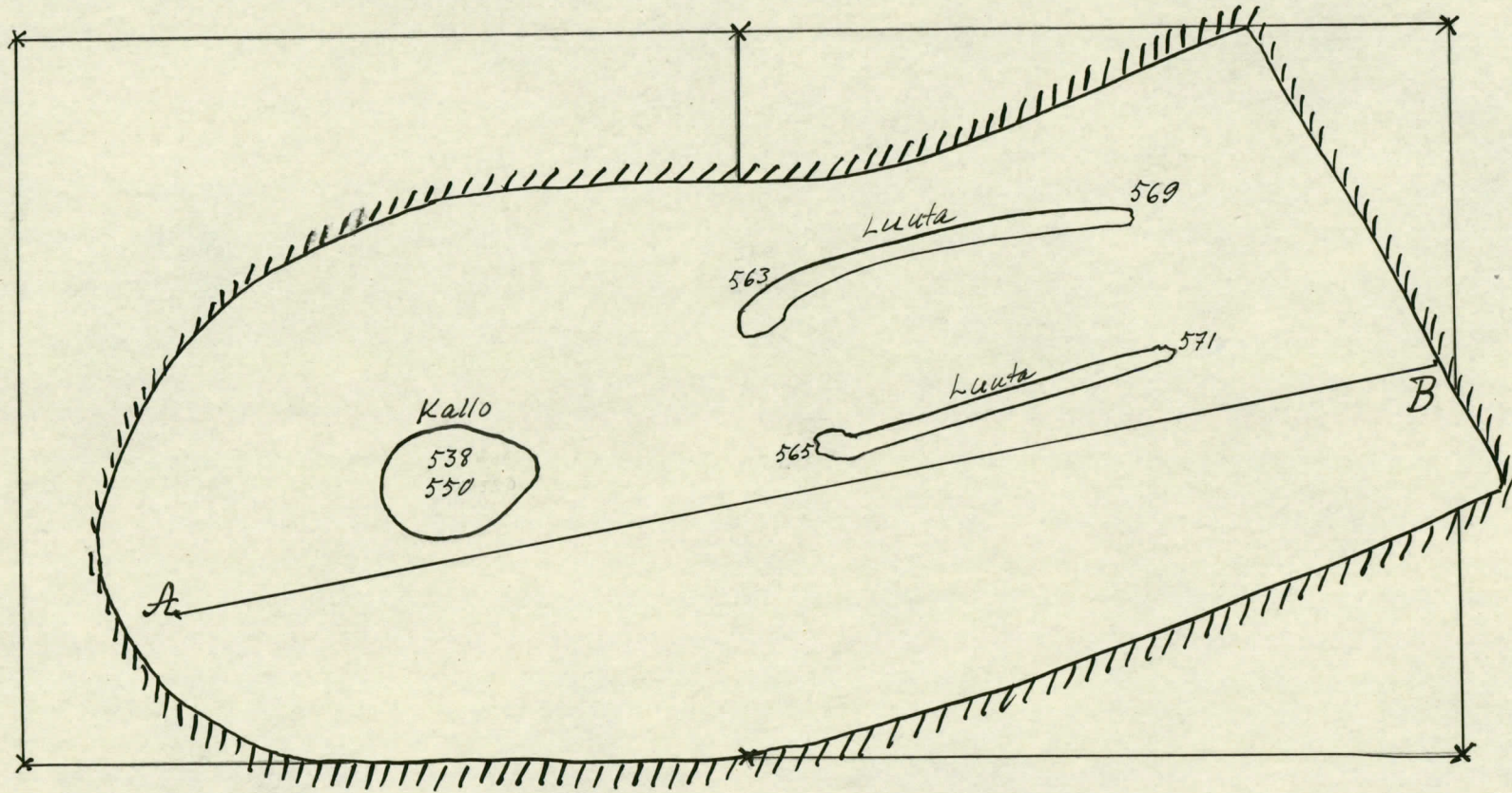
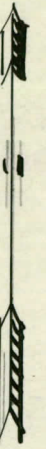
8. VIII. 37. J. N. 1:10

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XV.

8.VII.37. T.G.

1:10

7

6

5

c

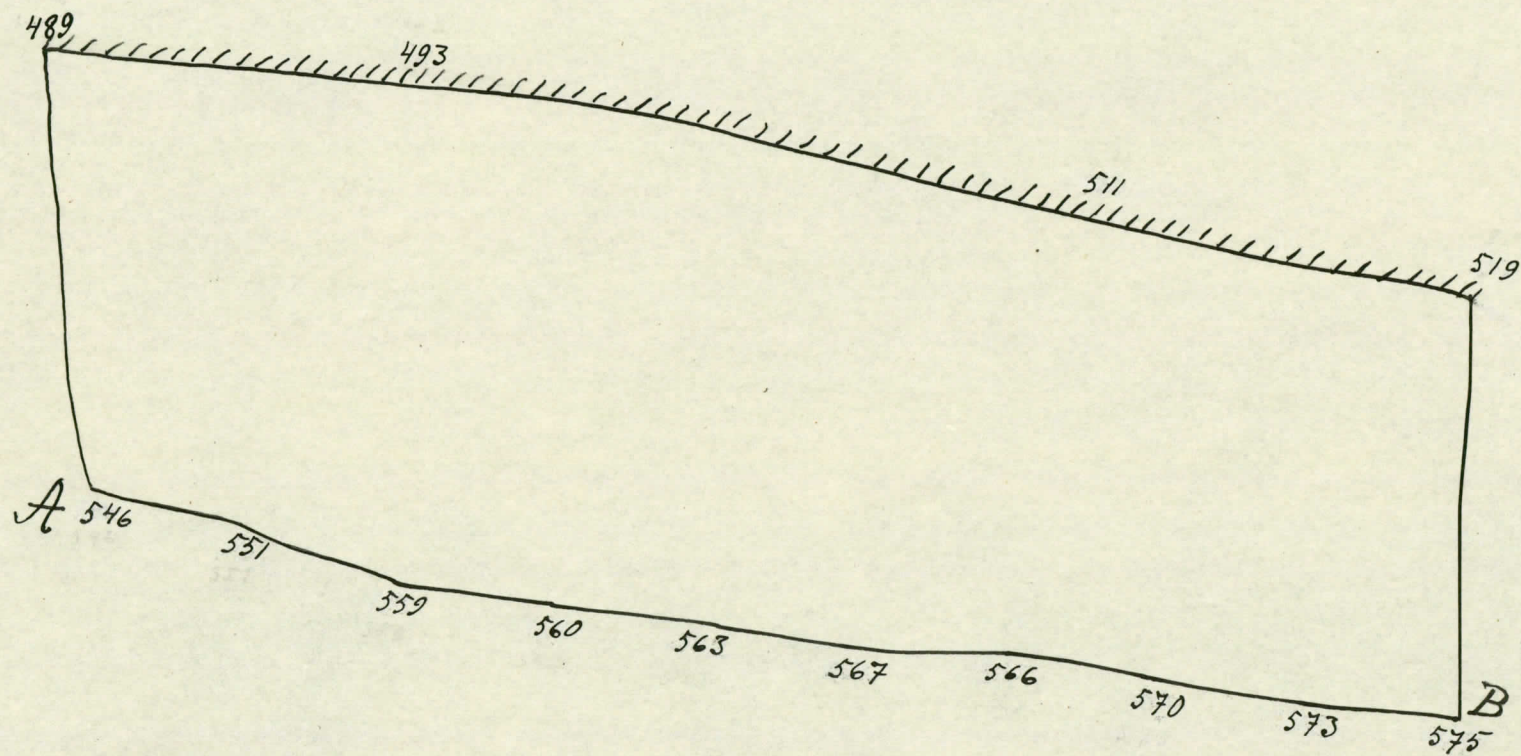
d

e

f

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XV, Lämpileikkaus.

8. VII. 37. T. G. 1:10

Nousiainen. Moisiö, Myllymäki, Hauta XVI.

9. VII. 57. J. N.

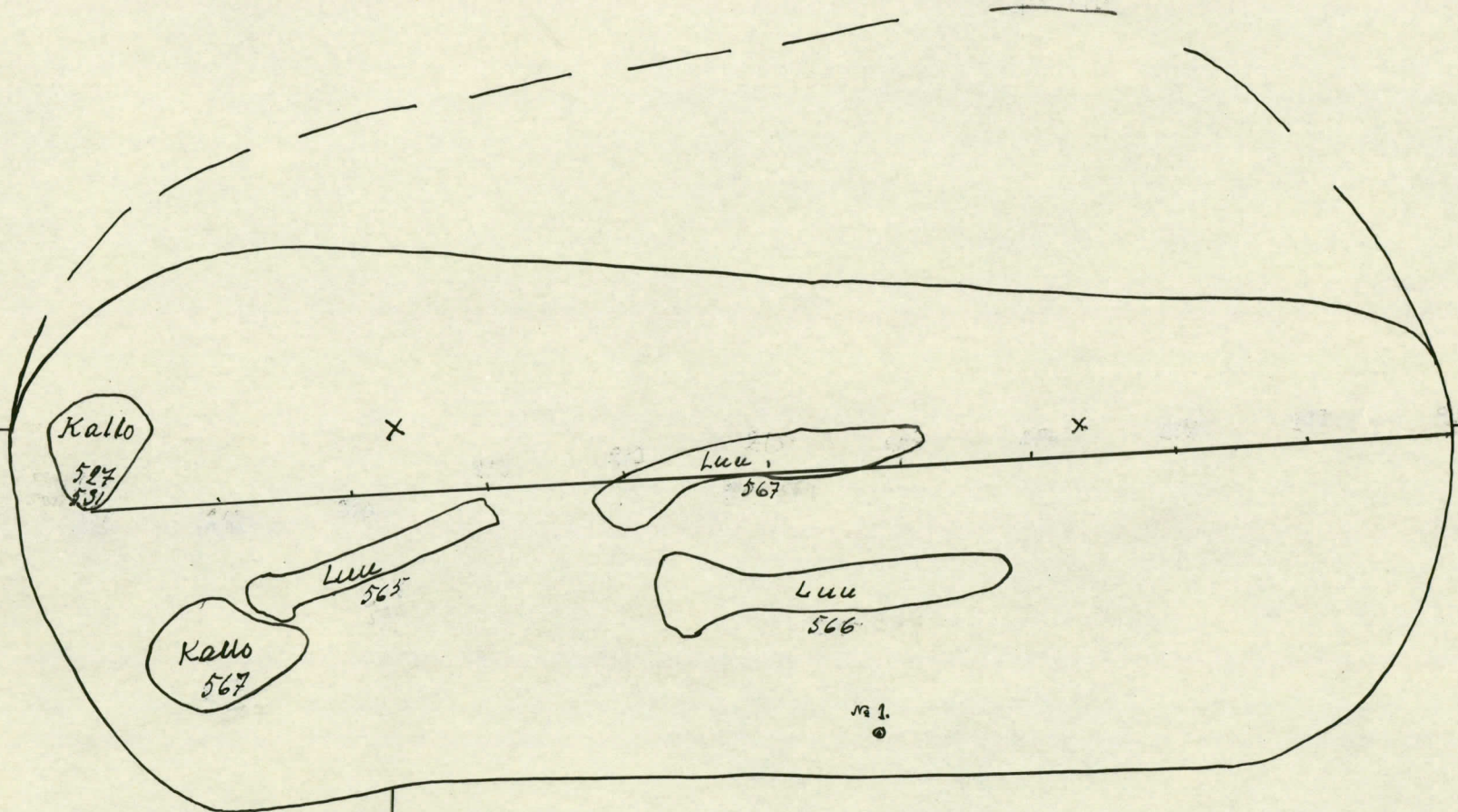
1:10

9

x

8

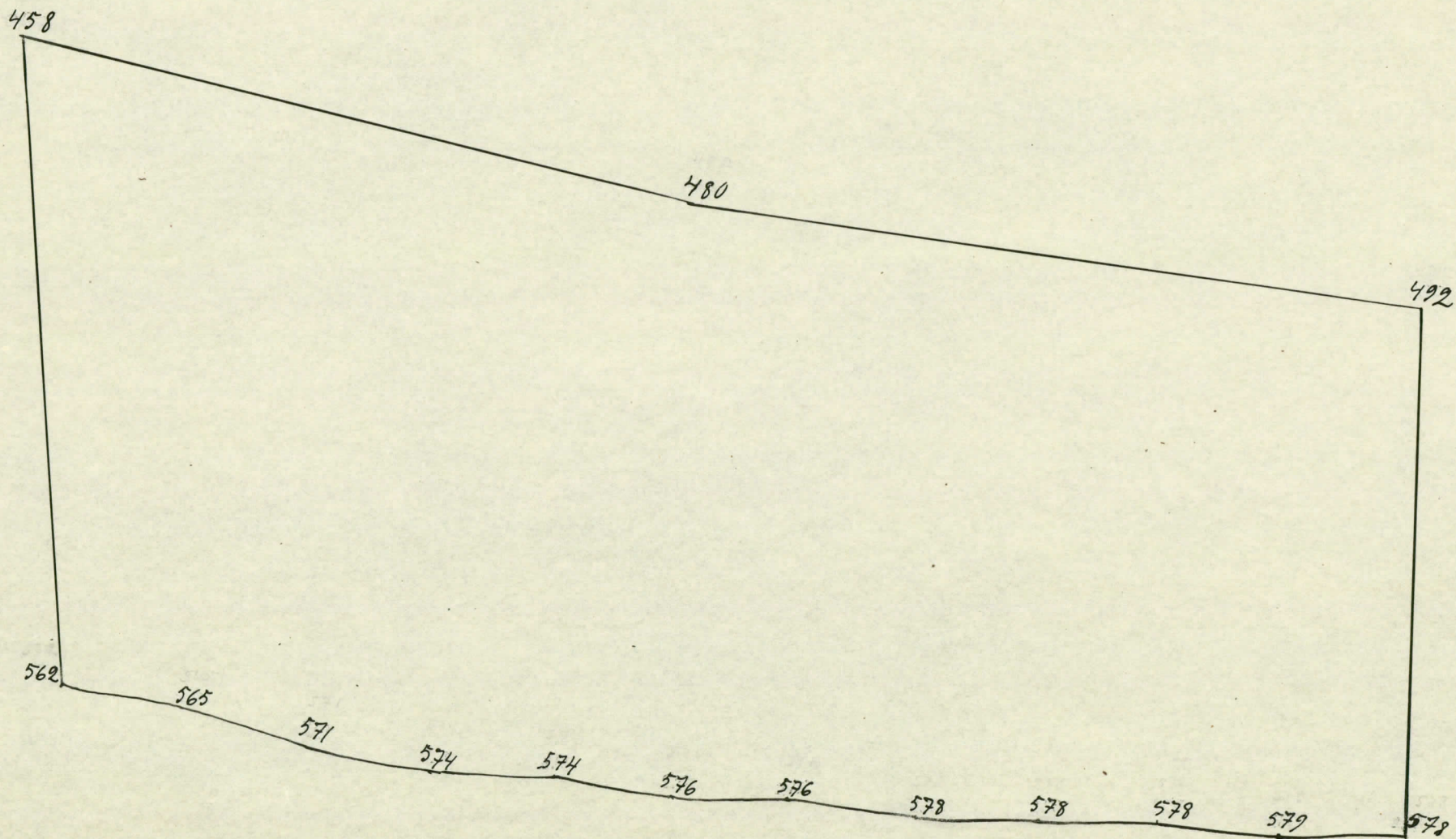
d

e

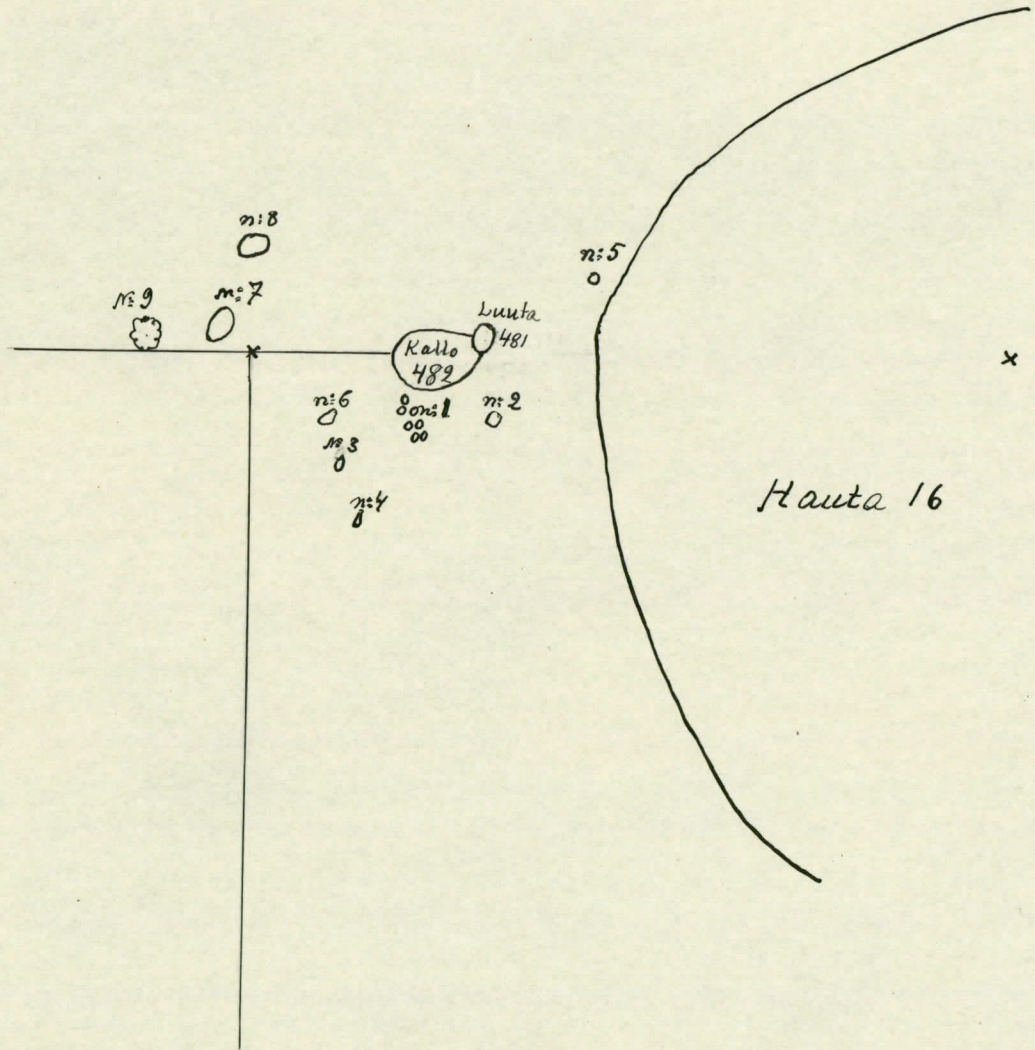
f

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XVI Läpileikkaus.

10. VII. 37. J.N. 1:10

Nousiainen, Moisio Myllymäki, Löytökartta Hauta XVI.
9. VII. 37. J. N. 1:10

c

d

e

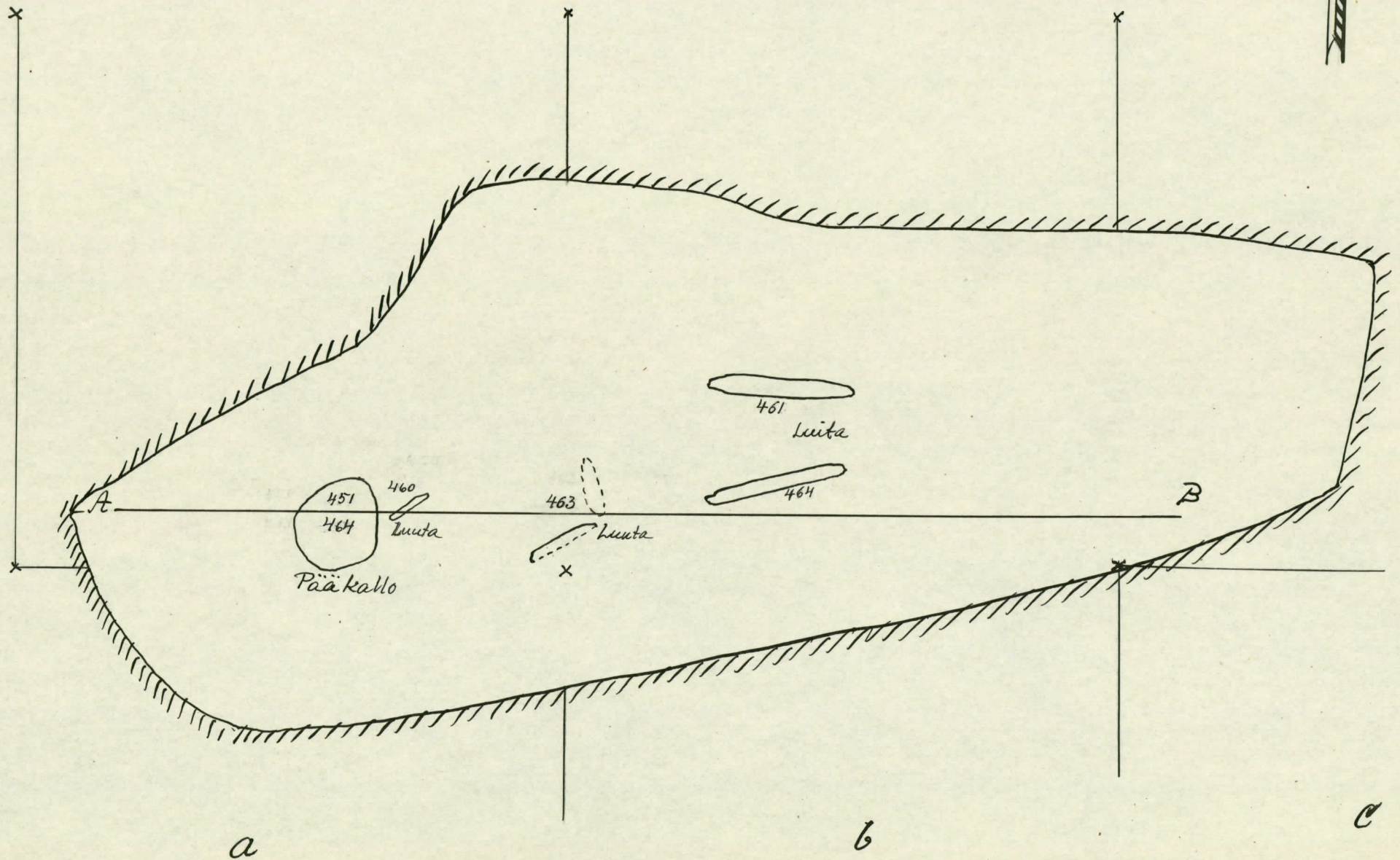
Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XVII

9. VII. 37. V. G.

1:10

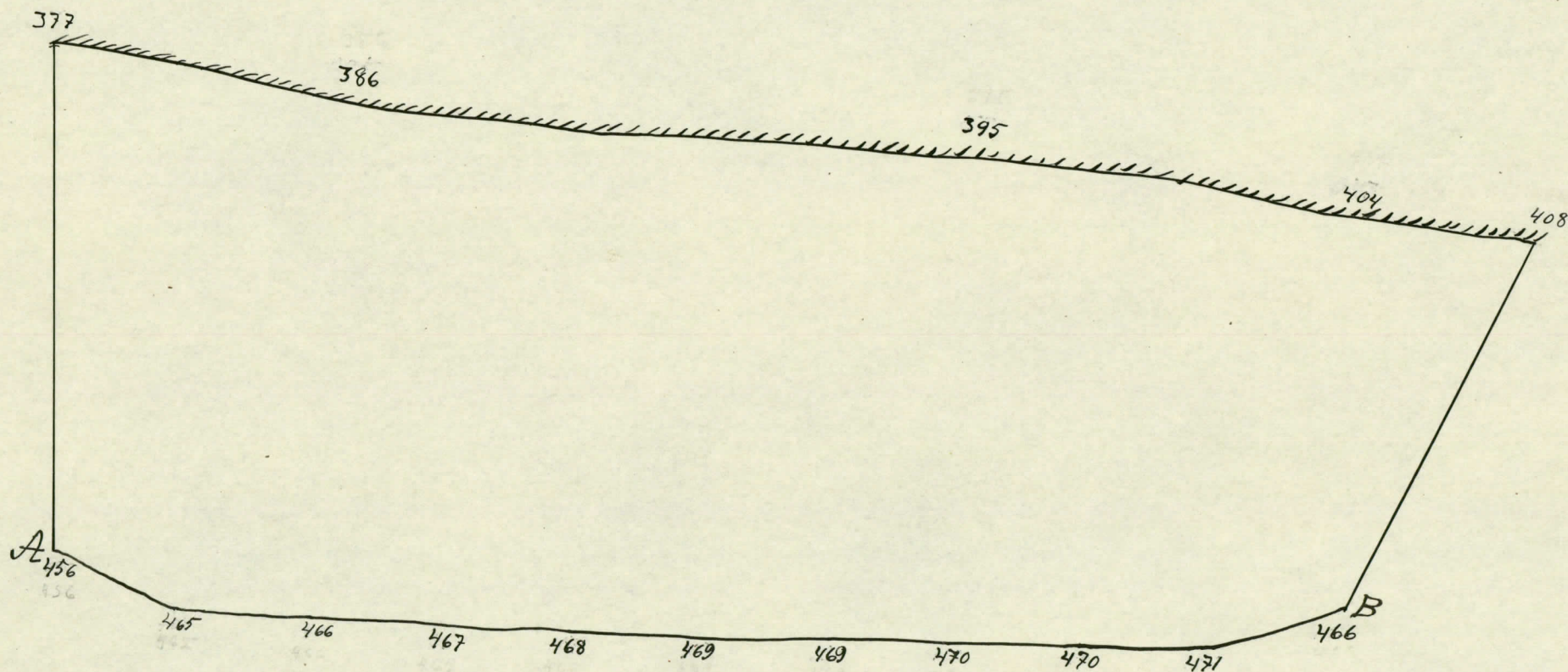

10

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XVII Läpileikkaus

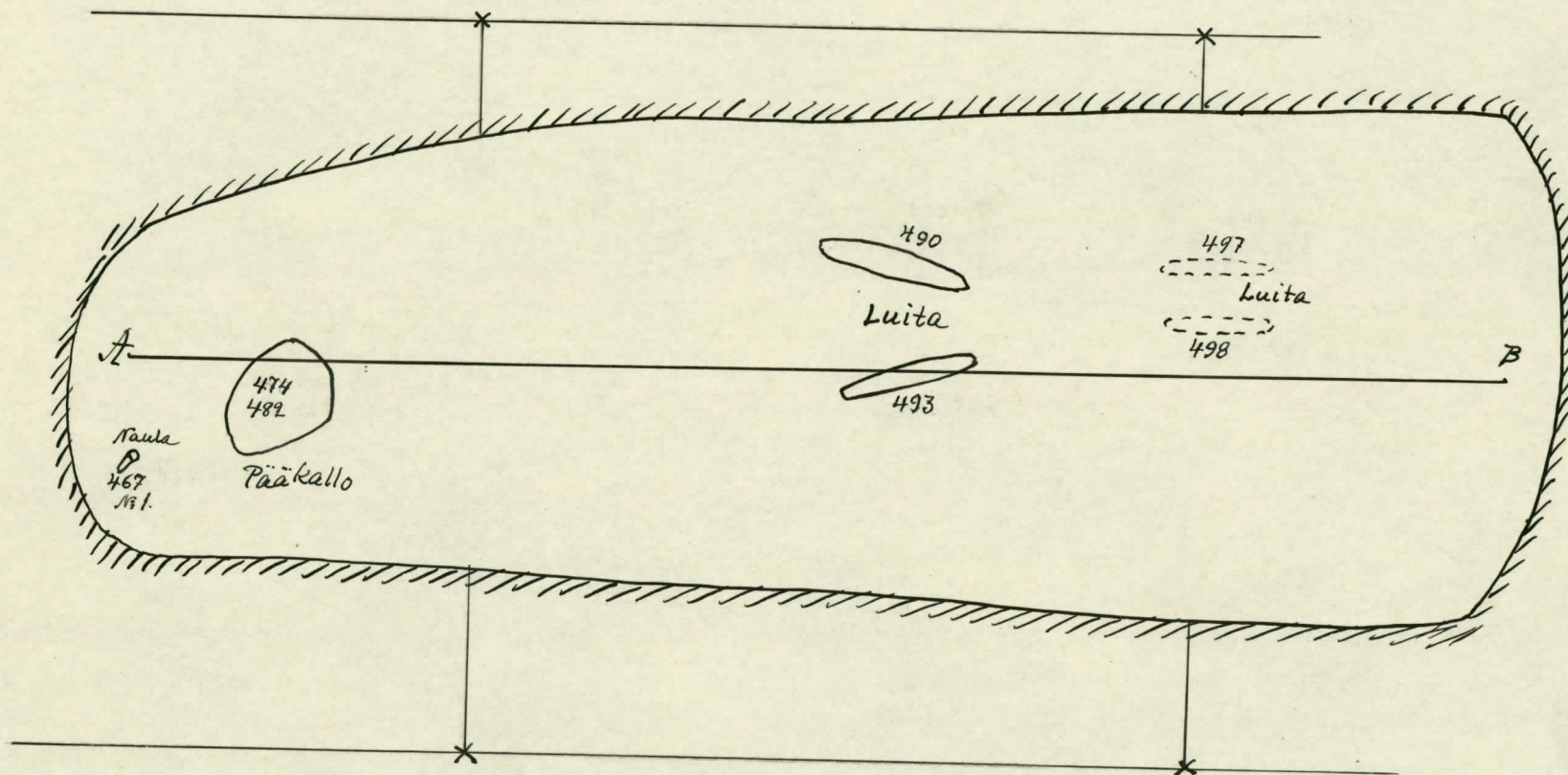
9. VII. 37. V. G. 1:10

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XVIII

9. VII. 37. V. G.

1:10

8

7

6

b₁

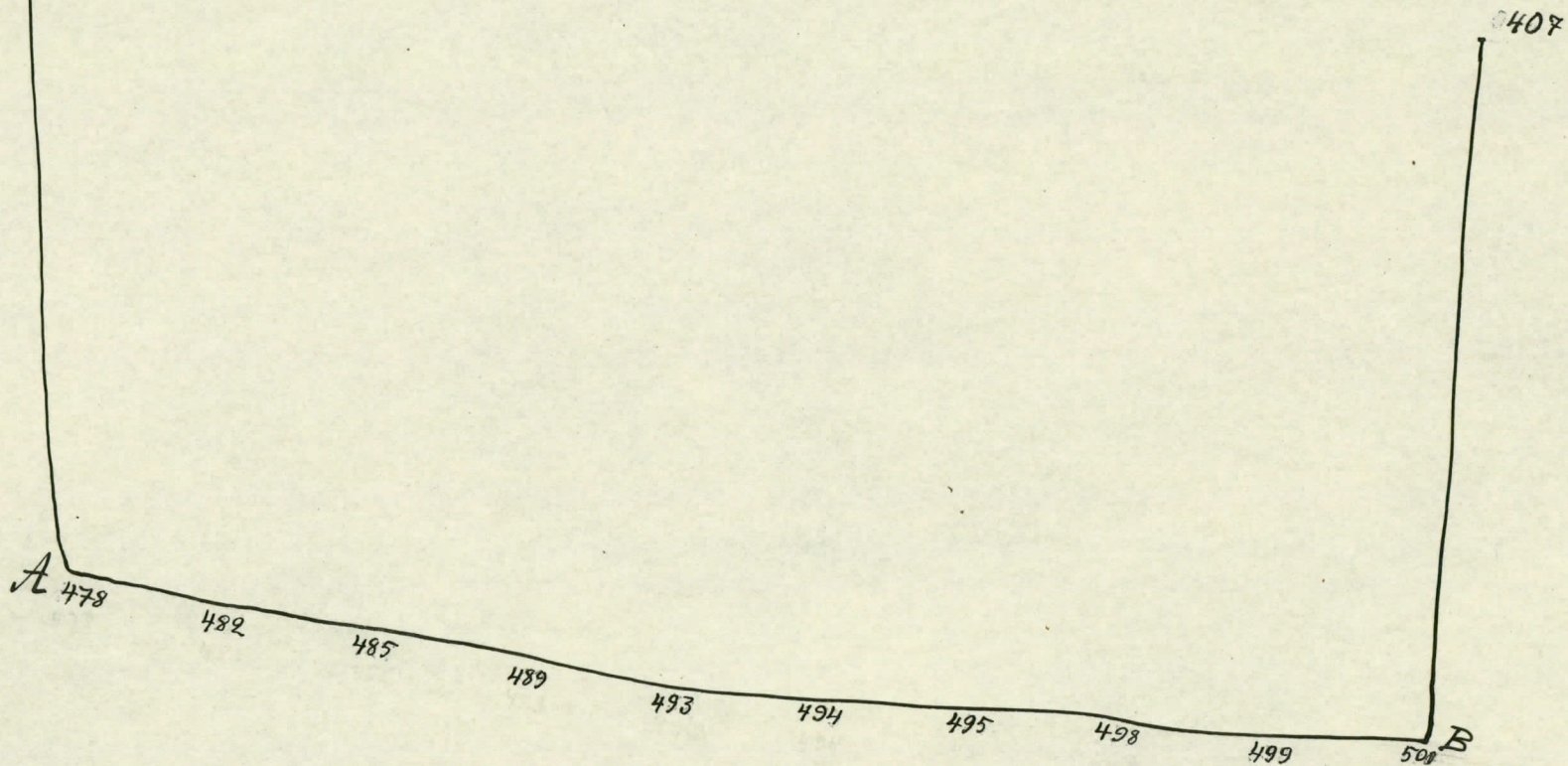
a₁

a

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XVIII Läpileikkaus.

10. VII. 37. V. G. 1:10

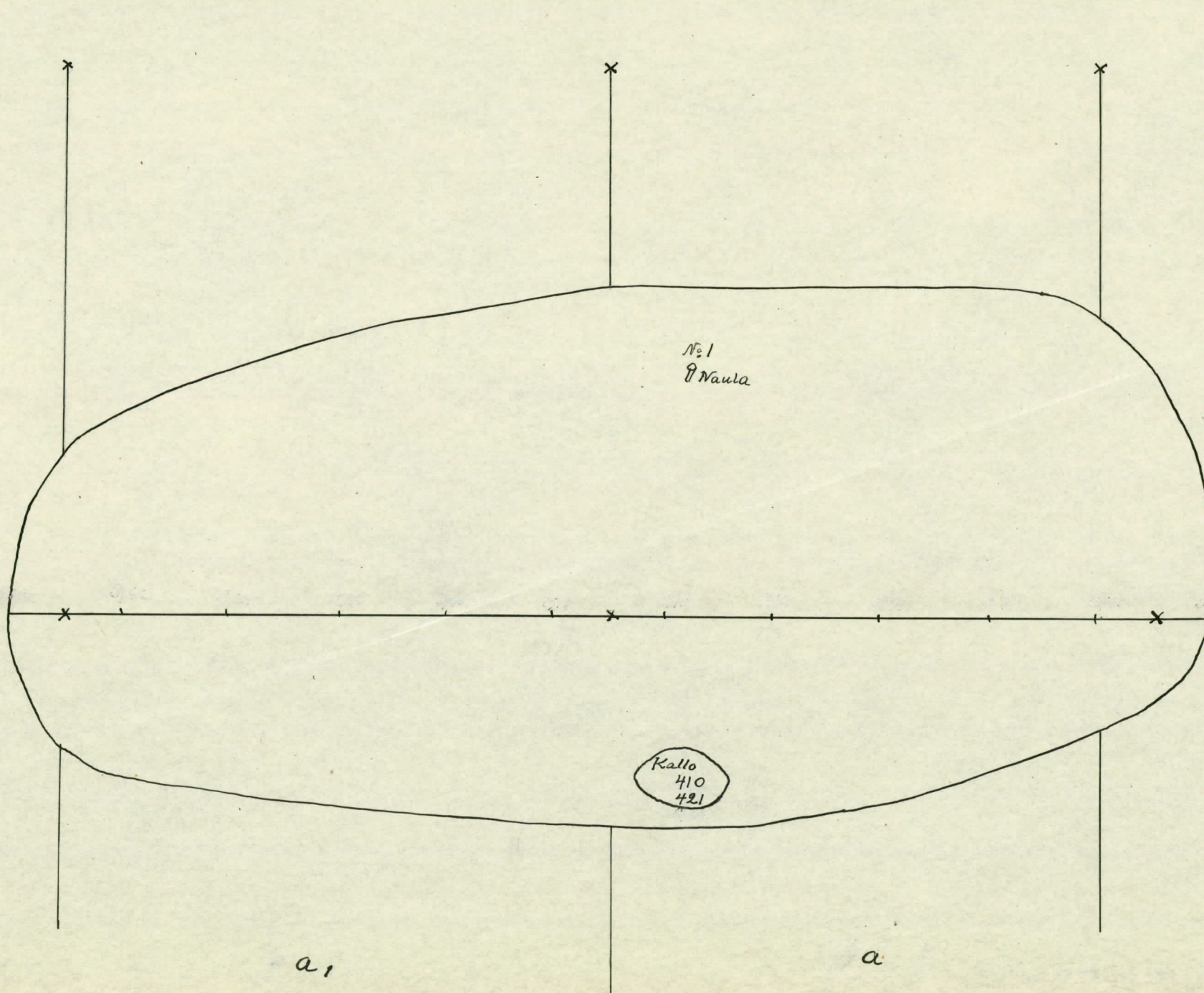
Tästä ei otettu punnituslukua
koska pintaa oli edellisissä
kaivauksissa koskettu.

Nousiainen. Moisio, Myllymäki, Hauta XX

10. VII. 37. J. N. 1:10

12

11

a₁

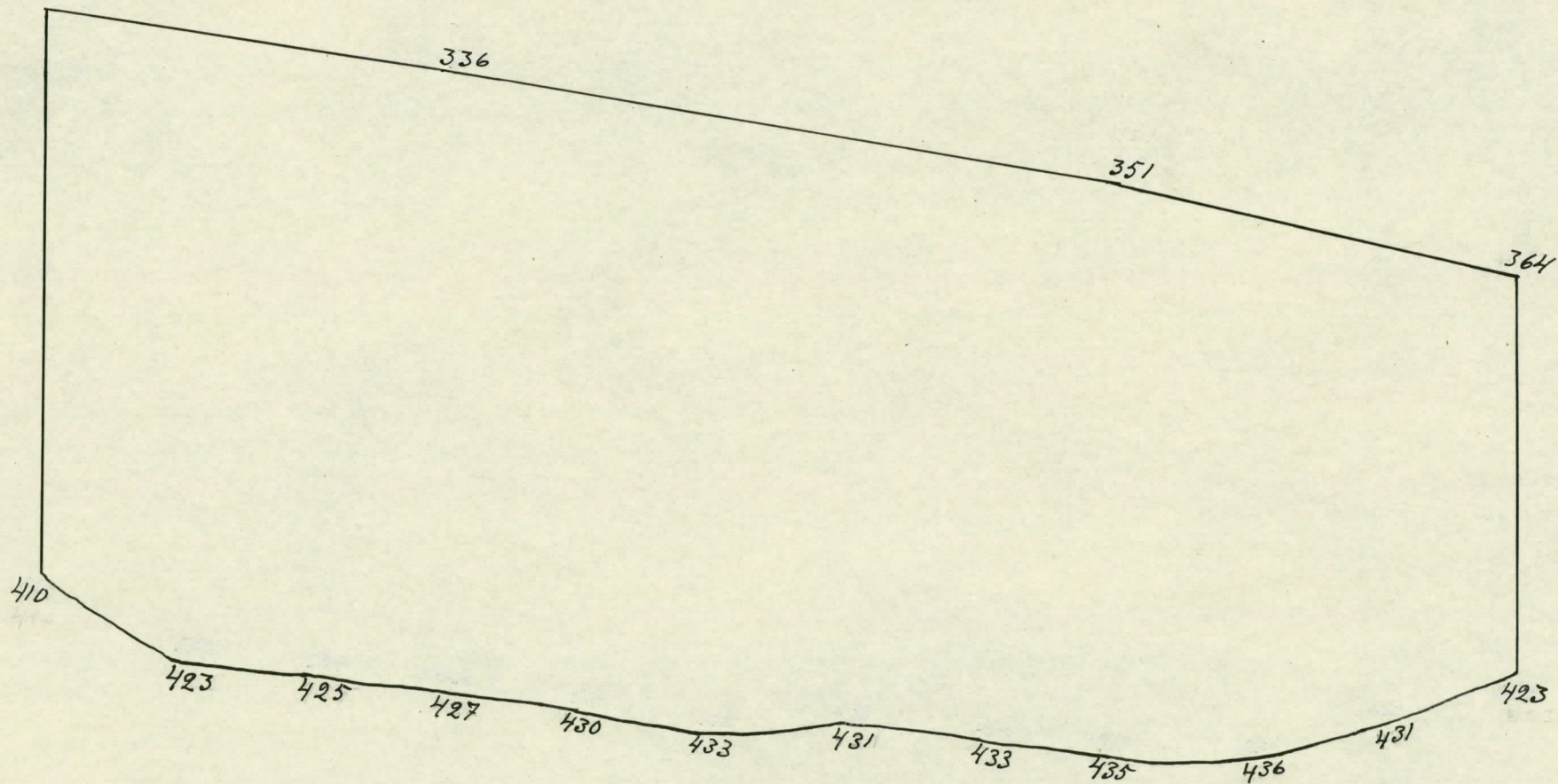
a

b

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XX Läpileikkaus.

10. vii. 37. J. N. 1:10

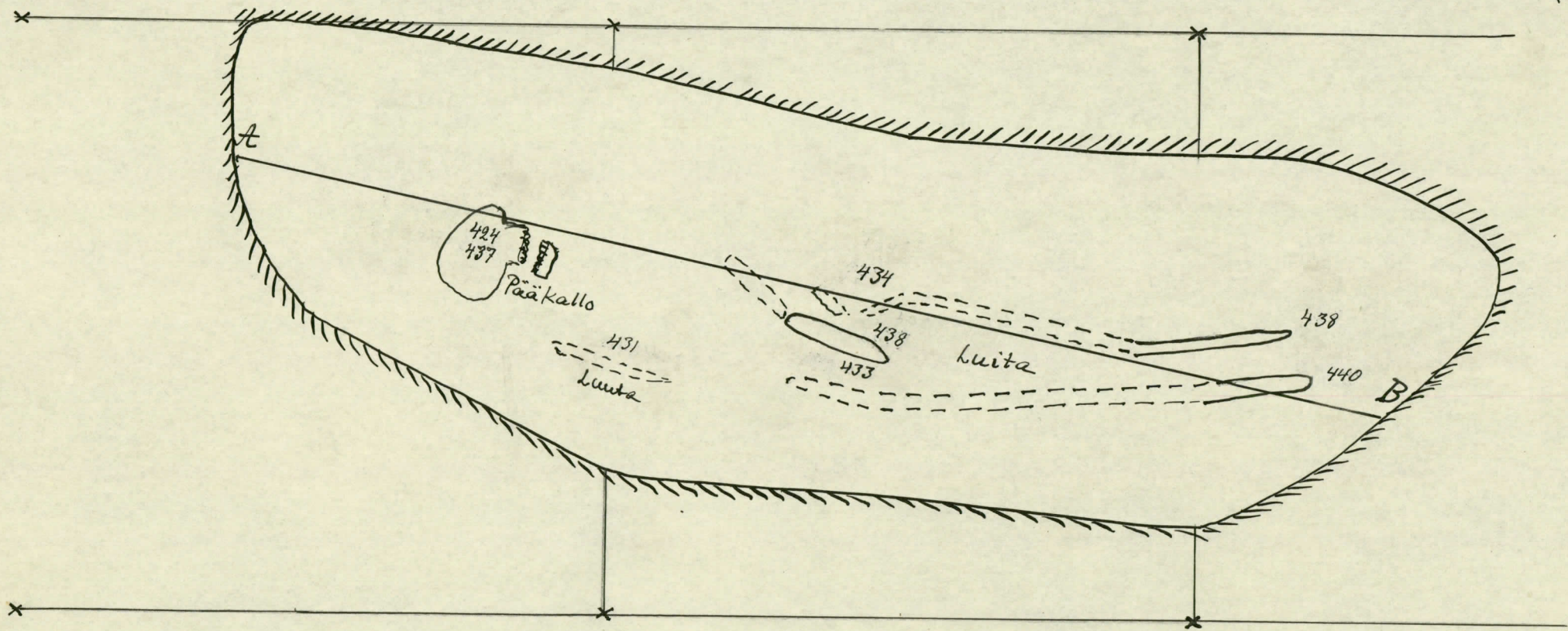
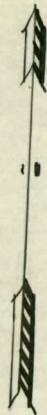
Pistettä ei ole
punnittu.

Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XIX.

10. VII. 37. V. G.

1:10

11

10

9

c₁

b₁

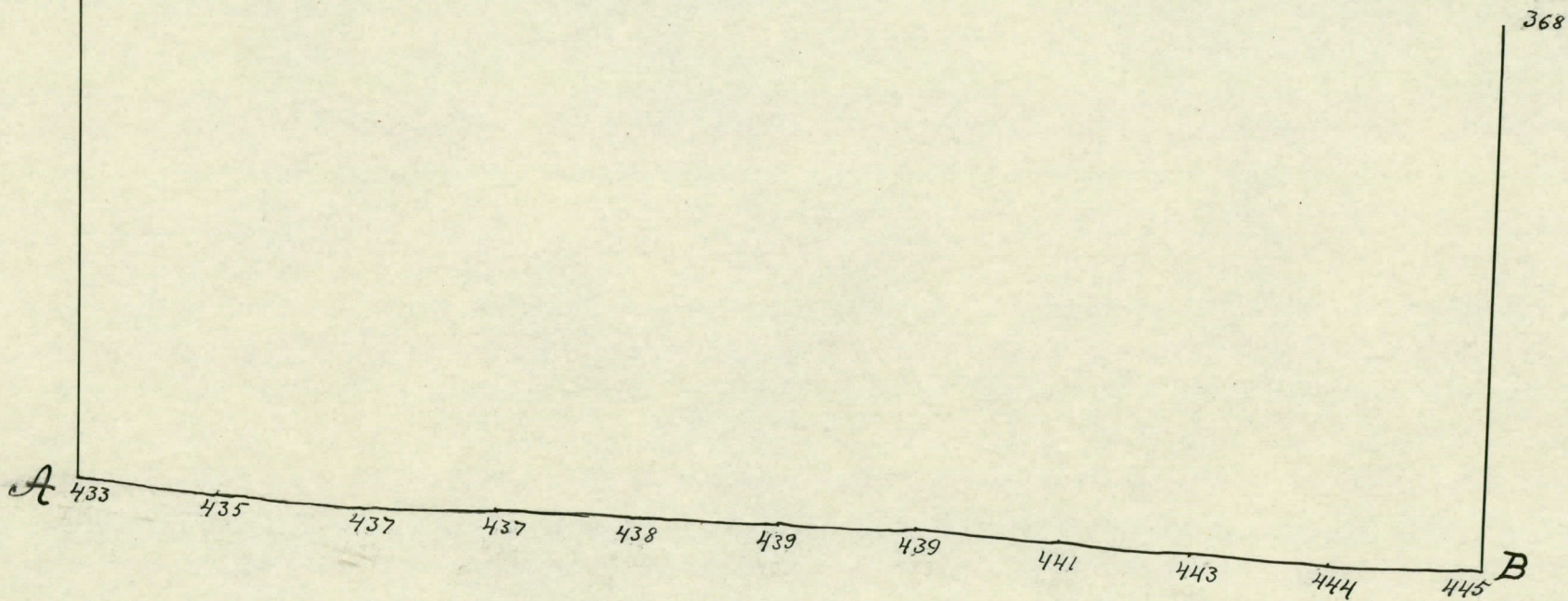
a₁

a

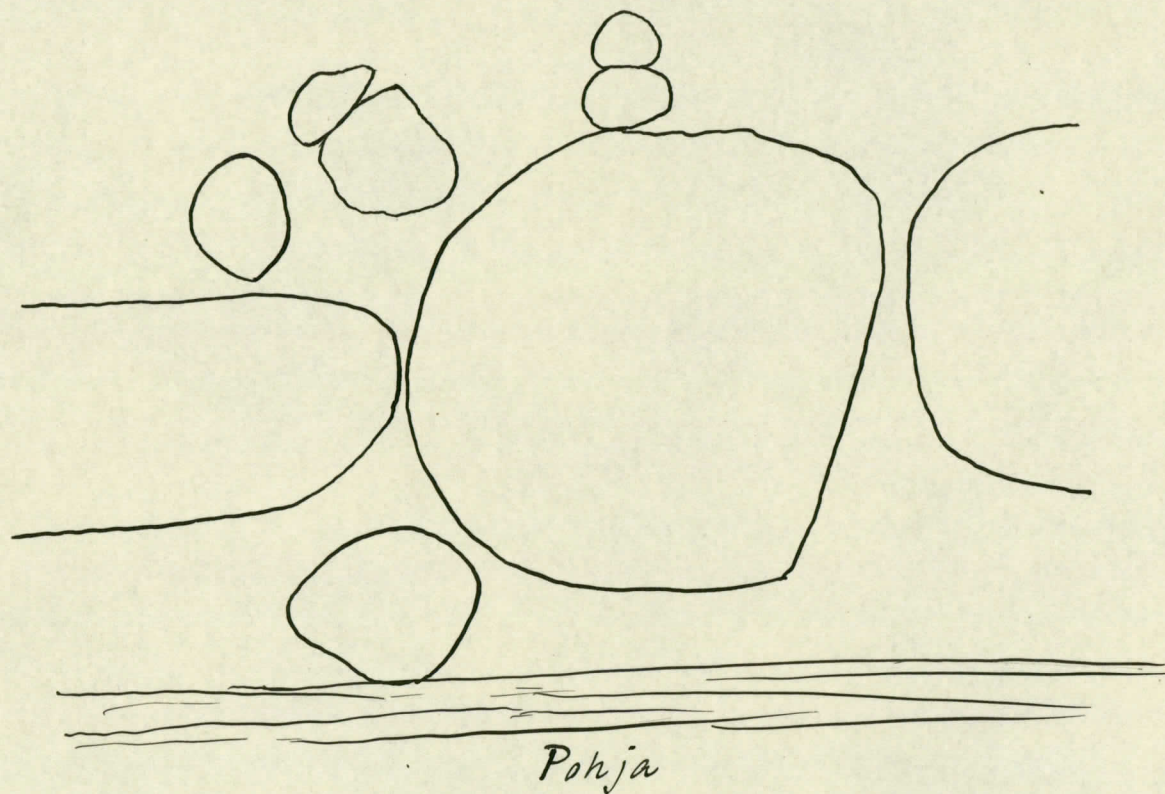
Nousiainen, Moisio, Myllymäki, Hauta XIX. Läpileikkaus.

10. VII. 37. V. G. 1:10

Tästä ei otettu punnitustukua
koska pintaa oli edellisissä
kaivauksissa koskettu.

Maanpinta

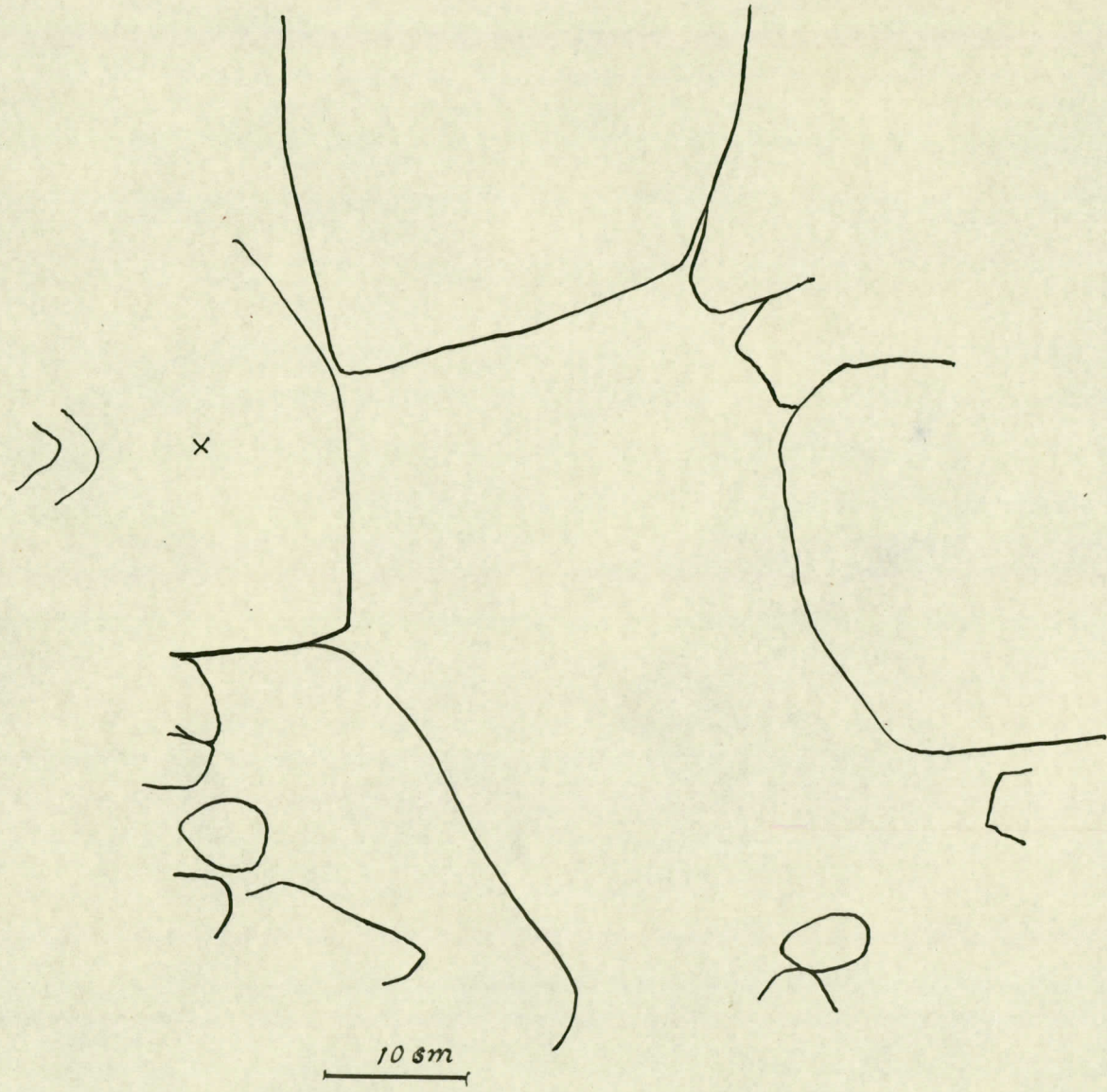
Nousiainen, Moisio, Myllymäki.
Läpileikkaus kuopan itälaidasta.

ruudussa \bar{X} e.

3. VII. 37. C. O. N.

1:5

IX

X

Nämä kivet olivat glinnä,
Alempana kivirengas tulee
täydelliseksi myös siinä kohdassa
missä nyt on aukkoja.

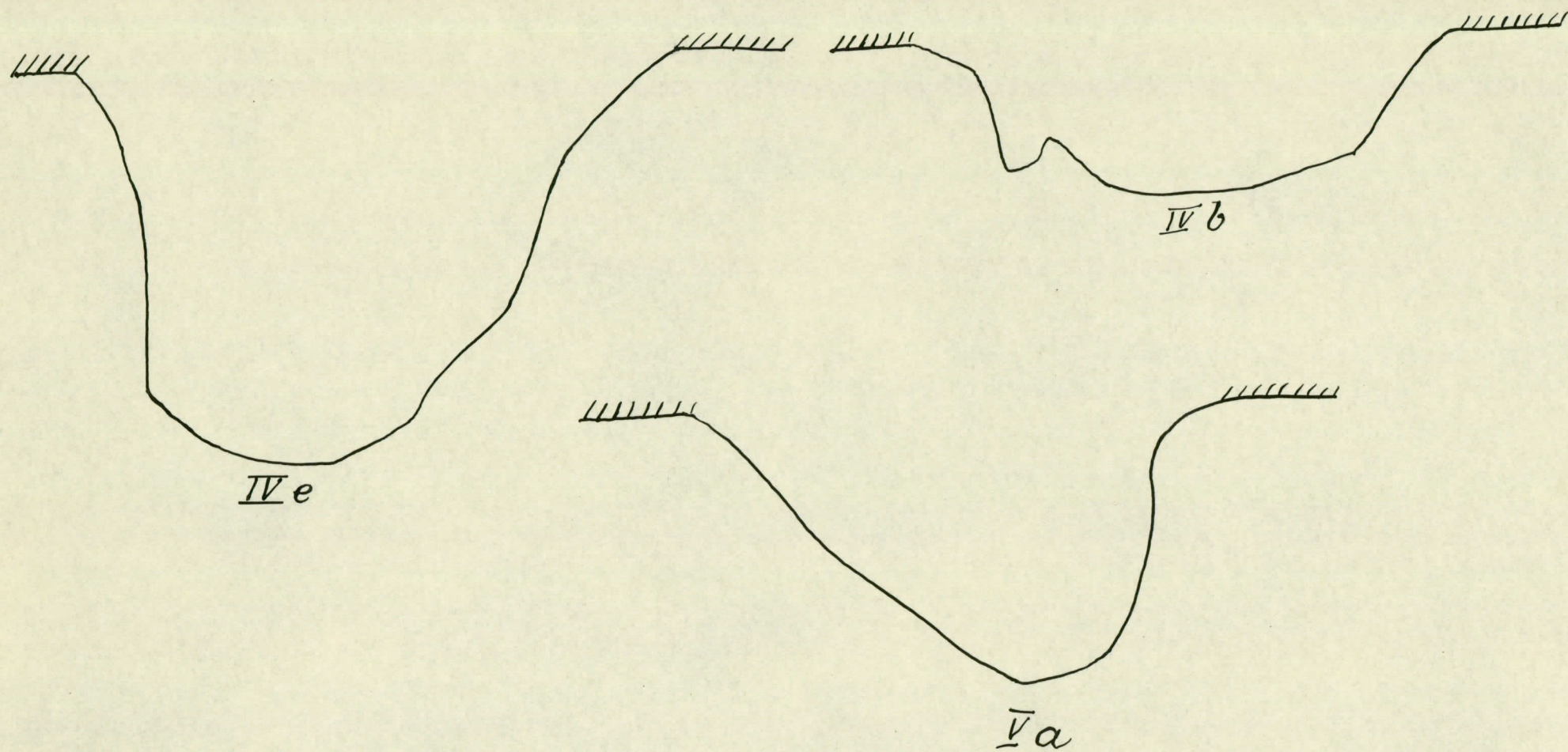
Nousiainen, Moisio. Myllymäki.
Erikoiskartta kuopasta ruudussa Xc

6

3.VII.37. C.O.N.

1:5

6

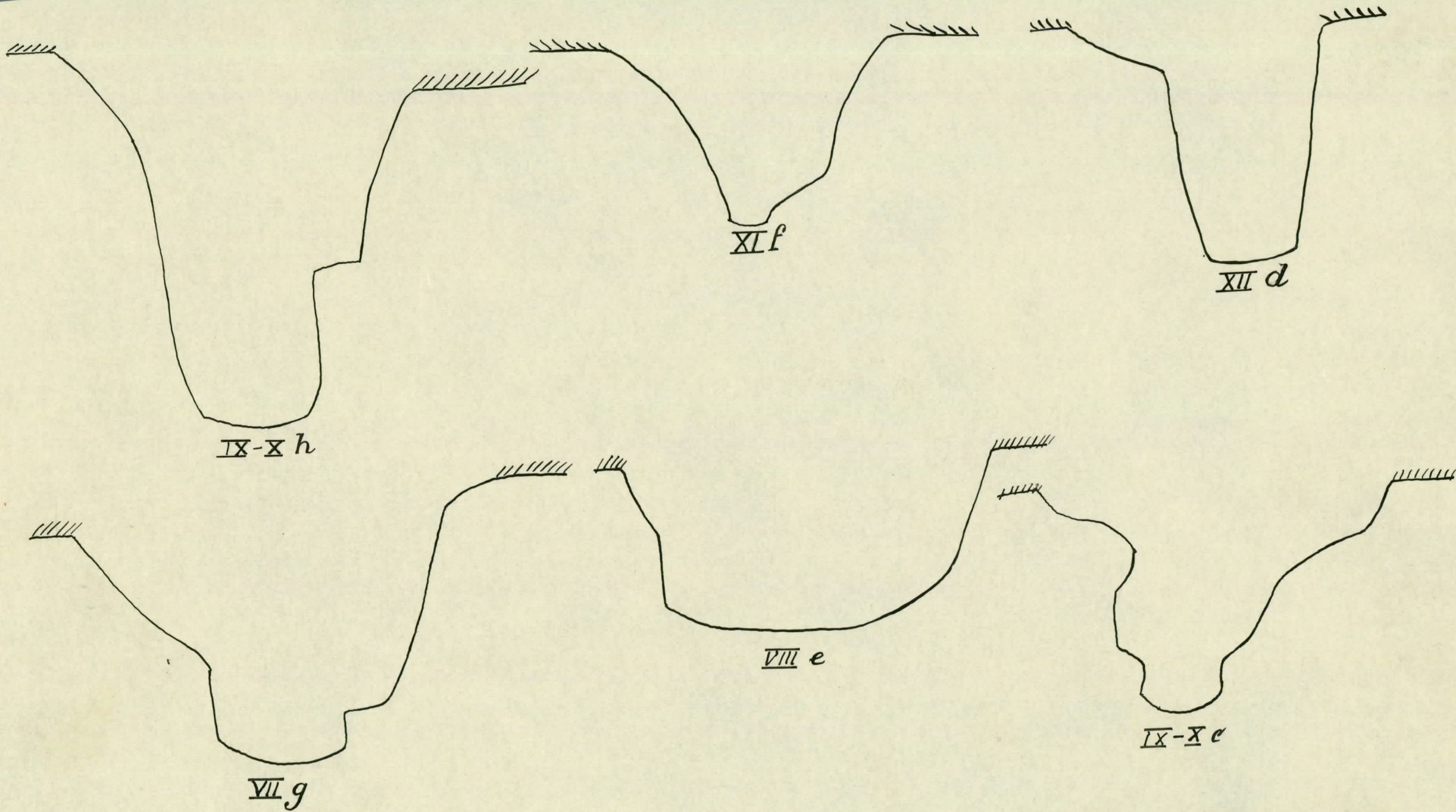

Nousiainen, Moisio, Myllymäki.
 Pylväänreikien läpileikkauksia.

7. VII. 37. V. G.

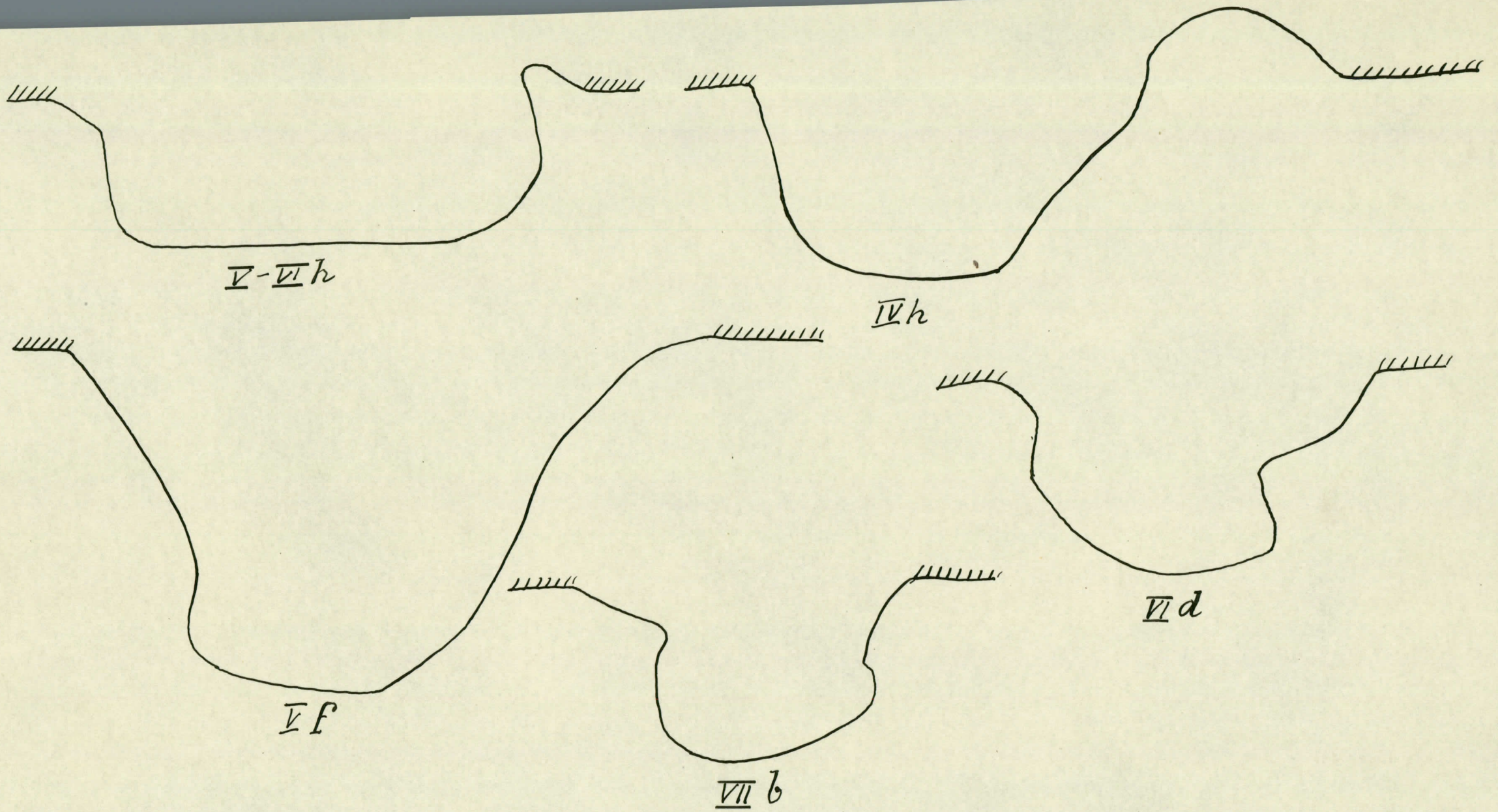
1:10

Maanpinta turpeiden poistamisen jälkeen
 läpileikkauksen suunta: koillis — lounainen

Nousiainen, Moisio, Myllymäki
 Pylväänreikien läpileikkauksia.
 6.VII.37. V.G.
 1:10

Maanpinta turpeiden poistamisen jälkeen
 Läpileikkauksen suunta: koillis — lounainen

Nousiainen, Moisio, Myllymäki.
 Pylväänreikien läpileikkauksia
 7. VII. 37. V. G.

1:10

Maanpinta turpeiden poistamisen jälkeen
 Läpileikkauksen suunta: koillis-lounainen.

Nousiainen, Moisio, Myllymäki v. 1937.

L 12336

V. 1937 tutkittu alue (ylikartta n:o 1)
ennen kaivauksia. Kuva otettu idästä
Kosin.

L 12335

Sama lännestä, hauta 1 etualalla.

L 12334

Pääluurikiä avattuina. Kuva
otettu lännestä.